

Het succesverhaal van en door de zwarte vrouw

De representatie van de personages binnen *Hidden Figures*

BA-eindwerkstuk

Media en Cultuur

André van der Velden

Kristel van Seters

5760615

Studiejaar 2018/2019, blok 2

01/02/2019

Woordenaantal: 9418

Figuren

Figuur	Pagina
1 Katherine mag deelnemen aan de vergadering.	14
2 Katherine vormt het middelpunt in de STG.	14
3 De zwarte vrouwen uit de WCG vertrekken naar het hoofgebouw.	15
4 Harrison gaat met geweld het symbool van onrecht te lijf.	16
5 Harrison gaat met geweld het symbool van onrecht te lijf.	16
6 De zwarte vrouwen kijken toe hoe Harrison ze helpt.	16
7 Harrison is nog laat aan het werk samen met Katherine.	17
8 Katherine haalt koffie en iedereen kijkt haar afkeurend aan.	20
9 De volgende dag staat er voor Katherine een aparte koffiekant.	20
10 De Space Task Group.	23
11 De IBM ruimte.	23
12 De testhal van de engineers.	23
13 De West Computing Group.	23
14 Toiletten in de WCG.	24
15 De persconferentie waar de astronauten zich hoger bevinden.	24
16 Katherine moet in de WCG eerst een trap af.	24
17 Katherine moet vervolgens weer de trap op om de WCG te verlaten.	24
18 Katherine wordt in de STG tegen een donkere wand geplaatst waar de witte bloezen wel opvallen.	25
19 Mary wordt binnen een lichte ruimte tegen een donkere wand geplaatst.	25
20 Mary betreedt door een donkere tunnel voor het eerst de testhal, je ziet haar bijna niet.	26
21 Mary als donkere schim van achter gefilmd richting het licht.	26
22 Katherine betreedt voor het eerst de STG.	26
23 Dorothy en de andere vrouwen bevinden zich in de lichte "witte" ruimte.	26
24 Katherine wordt als zwarte schim in beeld gebracht voor een lichte ruimte.	27
25 Katherine draagt fellere opvallende kleuren kleding die contrasteert.	28
26 Mary draagt fellere kleuren kleding.	28
27 Dorothy draagt lichtere kleuren kleding.	28
28 De vrouwen in de WCG dragen verschillende kleuren kleding.	28
29 De zwarte vrouwen van de WCG betreden het hoofgebouw van NASA.	28

Samenvatting

In de geschiedenis ontbreken volgens Bell Hooks zwarte vrouwen als volwaardige personages binnen de massamedia. Wanneer de zwarte vrouwen wel aanwezig zijn staan ze in dienst van de witte personages. Matthew Hughey heeft onderzoek gedaan naar *The White Savior Film*, waarin een wit personage (“witte redder”) een zwart personage of zwarte bevolking redt. In 2016 is er een film, *Hidden Figures*, geproduceerd in Hollywood met drie zwarte vrouwelijke hoofdrolspeelsters. Nu wil ik binnen dit onderzoek analyseren hoe de relatie tussen de drie vrouwelijke hoofdpersonages en de witte hoofdpersonages binnen *Hidden Figures* wordt vormgegeven. Dit gebeurt op twee niveaus: binnen de narratieve ontwikkeling aan de hand van de theorie van Hughey en binnen de vormgeving door te kijken naar de mise-en-scène. Dit na aanleiding van Richard Dyer die witheid bestudeerd heeft in films aan de hand van belichting.

Hughey analyseert een film aan de hand van zeven thema's, die hij heeft opgesteld, om te bepalen of een film een witte redder bevat. Deze zeven thema's zijn ook allemaal terug te vinden binnen *Hidden Figures*, wat aangeeft dat ondanks dat er drie zwarte vrouwelijke hoofdrolspelers zijn er toch één of meerdere witte redders aanwezig zijn. Echter is het zo dat er bij meerdere thema's ook tegenargumenten te vinden zijn in het voordeel van de zwarte vrouwen. Argumenten op grond waarvan de witte redders in *Hidden Figures* geen witte redders in volledig conventionele, maar eerder in gemankeerde zin zijn. De zwarte vrouwen in de film blijken namelijk wel degelijk zelfstandige individuen te zijn die macht kunnen uitoefenen; de witte redder is niet meer de enige die daar over beschikt.

Volgens Dyer worden zwarten altijd benadeeld in de belichting binnen een frame. De relatie die gecreëerd wordt door het beeld zorgt dat het zwarte personage ondergeschikt is aan het witte personage. Binnen *Hidden Figures* is dit ook terug te zien. In het begin van de film krijgen de drie zwarte vrouwen een andere functie bij NASA en begeven ze zich in een “witte” omgeving. Wanneer dit gebeurt worden ze tegen donkere achterwanden geplaatst en vallen ze minder op binnen het shot dan de witte mannelijke collega's. Wanneer het narratief zich ontwikkelt heeft dit ook invloed op hoe de zwarte vrouwen in beeld gebracht worden. De vrouwen begeven zich meer naar het middelpunt, tussen de witte mannen, en vallen daardoor zelf ook meer op. Deze bevindingen konden volgens mij in meerdere facetten van vormgeving teruggevonden worden, daarom heb ik ervoor gekozen om ook setting en kostuums als onderdelen van mise-en-scène in mijn analyse te betrekken. De setting zorgde in het begin voor een extra duidelijk onderscheid tussen de witte en zwarte medewerkers. De witte mannen hadden grote, nieuwe, meer verlichtte en hoger gelegen werkplekken en de zwarte vrouwen zaten in een kelder die klein, oud en donkerder was. De

ontwikkeling van belichting was ook terug te zien in de kostuums. Hoe verder het narratief ontwikkelde hoe lichtere en felle kleuren kleding de zwarte vrouwen gingen dragen.

De relatie tussen de witte en zwarte personages verandert binnen de narratieve ontwikkeling en deze verandering is ook terug te zien binnen de vormgeving van de film. Er is een verschuiving in machtsbalans te zien, waarbij de zwarte vrouwen steeds meer gewaardeerd en gerespecteerd worden. Ze worden neergezet als sterke individuele vrouwen.

Inhoudsopgave:

1 Inleiding	6
2 Theorie.....	8
2.1 White Savior Film	8
2.2 Movie lighting.....	10
3 Methode	11
4 Analyse	13
4.1 Narratieve structuur.....	13
4.1.1 Crossing the Color and Culture Line	13
4.1.2 His Saving Grace	16
4.1.3 White Suffering.....	17
4.1.4 The Savior, the Bad White, and the Natives.....	18
4.1.5 The Color of Meritocracy.....	19
4.1.6 White Civility, Black Savagery.....	19
4.1.7 “Based on a True Story”: Racialized Historiography	21
4.1.8 Conclusie	21
4.2 Mise-en-scène	22
4.2.1 Setting.....	22
4.2.2 Licht	24
4.2.3 Kostuum.....	27
4.2.4 Conclusie	29
5 Conclusie en discussie	30
6 Bibliografie.....	35
Bijlage 1: Sequentieanalyse.....	37
Bijlage 2: Analyseprotocol sequentie 5	45
Bijlage 3: Analyseprotocol sequentie 6	47
Bijlage 4: Analyseprotocol sequentie 18	52
Bijlage 5: Analyseprotocol sequentie 27	55

Mr. Zielinski: “Let me ask you, if you were a white male,
would you wish to be an engineer?”

Mary: “I wouldn’t have to, I already be one.”¹

1 Inleiding

Het bovenstaande citaat uit de film *Hidden Figures* laat duidelijk zien dat er in de samenleving onderscheid gemaakt wordt tussen mensen op basis van gender en ras, waarbij de witte man een verheven rol toebedeeld heeft gekregen. Matthew Hughey schrijft in zijn boek *The White Savior film* over hoe deze ongelijkheid, voor zover gecreëerd op basis van ras, in films terug te zien is.² Hughey concentreert zich op de rol van *The White Savior Film* (WSF) binnen Amerika. De WSF, is in het kort een film waarin een wit personage een zwart personage of de zwarte bevolking te hulp schiet. Vanaf de jaren '80 waren films waarin ras en witheid een rol speelden mainstream geworden. In de volgende twee decennia bleef de WSF groeien in aantal.³ Volgens Hughey groeide het aantal WSFs in deze tijd, doordat het een tijd was waarin veel onrust heerste over ras, racisme en raciale identiteit. Een groot deel van de witte bevolking geloofde dat ze slachtoffer zou worden en hun dominantie zou verliezen. De WSF vormde een manier om de witte bevolking gerust te stellen.⁴ De status van ras in de Amerikaanse cultuur is gebonden aan het proces van representatie in en door massamedia.⁵

Het verhaal in de film *Hidden Figures*, geregisseerd door Theodore Melfi in 2016, gaat over Katherine, Mary en Dorothy die samenwerken met meerdere zwarte vrouwen als rekenkundigen bij NASA.⁶ Ze blinken uit in hun werk en hebben ieder hun eigen doel om hogerop te komen binnen het bedrijf. Tijdens de weg naar hun doel worden ze ieder op hun eigen manier geconfronteerd met tegenslagen.⁷ Deze tegenslagen komen overeen met de tegenslagen die vele zwarten (en vrouwen) ondervonden in de tijd waarin het zich afspeelt. Het verhaal speelt zich voor het grootste deel af in 1961 en 1962 in de Verenigde Staten. Dit is voor de Civil Rights Act in 1964 die discriminatie verbodt en voor de instelling van stemrecht voor zwarten in 1965.⁸ Er was in deze tijd nog sprake van extreme verschillen tussen verschillende bevolkingsgroepen.

¹ *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016.

² Matthew W. Hughey, *The White Savior Film: Content, Critics, and Consumption* (Philadelphia: Temple University Press, 2014).

³ Hughey, *The White Savior Film*, 14.

⁴ Hughey, *The White Savior Film*, 15.

⁵ Hughey, *The White Savior Film*, 15.

⁶ *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016.

⁷ *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016.

⁸ Patricia Hill Collins, *Black Feminist Thought: Knowledge, Consciousness, and the Politics of Empowerment*, second edition (New York: Routledge, 2000), 58.

Bell Hooks, zwarte feministe, schrijft in haar boek *Black Looks: Race and Representation* over het fenomeen dat zwarte vrouwen ontbreken in de massamedia in de Verenigde Staten.⁹ Wanneer er wel zwarte vrouwen in beeld verschijnen, worden ze ingezet om de witte superioriteit te bevestigen.¹⁰ De aanwezigheid van een zwarte vrouw op het scherm verhoogt de *to-be-looked-at-ness* en ultieme witheid van de witte ster.¹¹ Deze zwarte vrouwen die ingezet werden om de superioriteit van de witte ster te bevestigen hadden niet de hoofdrol. Binnen *Hidden Figures* hebben de zwarte vrouwen wel de hoofdrollen. Dit maakt het interessant om de rol en functie van de zwarte vrouwen en de relatie tot de witte personages binnen de gehele film te bekijken. Ik focus me binnen dit relatief kleine onderzoek primair op de relatie op basis van ras en niet, of slechts secundair, op basis van gender.

Na de 88ste uitreiking van de Oscars in 2016, die in het teken stond van #OscarsSoWhite, was het duidelijk dat er in Hollywood naar meer gelijkheid gestreefd wilde worden, zowel op als naast het scherm.¹² De film *Hidden Figures* lijkt vanuit dat perspectief een teken van vooruitgang te zijn, aangezien drie zwarte vrouwelijke hoofdrolspeelsters het verhaal dragen. Toch blijkt echter na kritisch te kijken dat ook deze personages het in de film niet gered zouden hebben zonder de witte man. Binnen het onderzoek van Hughey is er geen één film waarbij het zwarte personage de film zelfstandig draagt. Bij *Hidden Figures* is dit wel degelijk het geval, zelfs de tweede en derde (hoofd)rol zijn zwarte personages. Zowel Hooks als Hughey geven aan dat de zwarte personages ondergeschikt zijn aan de witte personages. Daarom wil ik nader gaan onderzoeken hoe in deze film met zwarte hoofdrolspeelsters de relatie tussen wit en zwart gerepresenteerd wordt. Mijn onderzoeksvraag is dan ook: Hoe wordt de relatie tussen de drie vrouwelijke hoofdpersonages en de witte hoofdpersonages uit de Hollywoodproductie *Hidden Figures* vorm gegeven?

⁹ Bell Hooks, *Black Looks: Race and Representation* (New York: Routledge, 1992).

¹⁰ Bell Hooks, *Black Looks*, 118.

¹¹ Bell Hooks in Karen Hollinger, *Feminist Film Studies* (Londen en New York: Routledge, 2012), 196.

¹² “#OscarsSoWhite: who is really to blame for the Oscars' lack of diversity?” The Guardian, geplaatst 26 februari, 2016, bezocht 10 maart, 2018, <https://www.theguardian.com/film/2016/feb/25/oscarssowhite-right-and-wrong-academy-awards-audience>.

2 Theorie

2.1 White Savior Film

In mijn analyse zal ik me eerst richten op de narratieve structuur en hoe Katherine, Dorothy, Mary en de witte hoofdpersonages hierbinnen gerepresenteerd worden. Dit zal ik doen aan de hand van de theorie van Hughey die de relatie bestudeert tussen de *white savior* en de niet-witte gemeenschap. Hughey analyseert 50 Amerikaanse films, geproduceerd tussen 1987 -2011, die volgens hem en mede geleerden als WSF gecategoriseerd kunnen worden.¹³ Deze films analyseert Hughey aan de hand van zeven thema's die hij heeft verbonden aan het *white savior* personage en het WSF genre.¹⁴ Deze zeven thema's zijn allemaal gericht op de narratieve ontwikkeling binnen de film. Aan de hand van de narratieve ontwikkeling bepaalt Hughey of het witte personage binnen een film een dominante positie krijgt boven de zwarte personages. Deze zeven thema's benoemt Hughey als: Crossing the Color and Culture Line; His Saving Grace; White Suffering; The Savior, the Bad White and the Natives; The Color of Meritocracy; White Civility, Black Savagery; "Based on a True Story": Racialized Historiography.¹⁵

Binnen het thema Crossing the Color and Culture Line bevindt het witte personage zich in een niet-witte cultuur die binnenkort aangevallen wordt. De witte redder is deel van een machthebbende organisatie, hij gaat de niet-witte Ander bewonderen en kiest uiteindelijk voor zijn/haar kant.¹⁶ In sommige gevallen is het zo dat de grens zelf verschuift en niet de redder, waardoor hij in contact komt met de "Ander".¹⁷

Bij het thema His Saving Grace verandert de witte hoofdpersoon in de witte redder, doordat hij de niet-witten moet helpen tegen een dreigende ramp.¹⁸ De witte redders-rol kan op drie manieren terug te vinden zijn. In een religieuze metafoor, waarbij de redder een bericht van Christus of andere religieuze Godheid brengt. Een andere mogelijkheid is dat de witte redder geen gewelddadige, harde of vernietigende acties uit de weg gaat om vrede en rust te creëren waar volgens hem de niet-witte bevolking recht op heeft. Ten slotte is er de optie dat de witte redder het vermogen heeft slecht naar goed te transformeren. De zwarten zitten meestal afgezonderd of

¹³ Hughey, *The White Savior Film*, 19.

¹⁴ Hughey, *The White Savior Film*, 27.

¹⁵ Hughey, *The White Savior Film*, 25.

¹⁶ Mensen identificeren zichzelf als de Zelf, door hoe ze verschillen van de Ander. Deze verhoudingen kunnen per situatie verschillen, in dit geval identificeren de witten zich als de Zelf en identificeren zij de niet-witte personages of niet-witte gemeenschap als de Ander.

¹⁷ Hughey, *The White Savior Film*, 28.

¹⁸ Hughey, *The White Savior Film*, 31.

opgesloten binnen hun eigen situatie en kunnen zichzelf niet helpen. De redder inspireert de zwarten en leert ze hoe ze meer zoals hem kunnen zijn.¹⁹

Het thema *White suffering* houdt in dat de witte redder moet lijden. De witte redder is vaak een gehavend persoon die aan het begin van de film veel te lijden heeft, maar uiteindelijk de triomf behaalt of na vele twisten zijn of haar eigen leven opoffert om anderen een beter leven te geven.²⁰

Binnen het thema *The Savior, the Bad White, and the Natives* wordt er aangegeven dat de witte redder naast twee andere personages geplaatst wordt. Binnen een verhaal met een paternalistisch systeem, de aanwezigheid van subtiel racisme en een wit personage als hoofdpersoon is het voor de kijker lastig een wit persoon ook als verlosser te accepteren.²¹ Dit laat zien dat een witte redder naast andere personages geplaatst moet worden om geaccepteerd te worden als verlosser. Eén van die andere personages is een racistisch wit personage, dat ertoe dient de redder schappelijker over te laten komen. Daarnaast zijn er de personages die behoren tot een niet-witte gemeenschap die gered moet worden.²²

Binnen het thema *the Color of Meritocracy* is de witte redder vooral een harde werker die zelf vertraging oploopt tijdens zijn reis naar voldoening. Hij/zij is gericht op individuele overwinningen waarbij obstakels overwonnen moeten worden. De witte redder vormt binnen dit thema de bron van sociale verheffing en verlossing van de zwarte personages.²³

Binnen het thema *White Civility, Black Savagery* is er sprake van een koloniale fantasie waarbij wit staat voor beschaving en rationaliteit en zwart voor wild, emotioneel en exotisch. De witte redder probeert die zwarte karakteristieken tegen te gaan.²⁴

Het thema of liever gezegd de eigenschap “Based on a True Story”: *Racialized Historiography* laat zien dat de film een op waarheid gebaseerd verhaal vertelt, waardoor het geloofwaardigheid uitstraalt. De geschiedenis wordt vanuit een wit personage verteld in plaats van vanuit het standpunt van de zwarten die geholpen worden. De films vertellen de geschiedenis niet op een neutrale manier, maar herschrijven de geschiedenis subtiel op zo’n manier dat het optreden van de witten noodzakelijk, relevant en moreel hoogstaand lijkt.²⁵ Deze films dragen vaak de boodschap uit dat het zou helpen als de witte bevolking zich zo zou gedragen als de witte personages in de film. De witten zouden de zwarte bevolking moeten helpen in plaats van dat er gekeken zou moeten worden naar wetten, gebruiken of tradities van witten die de raciale ongelijkheid in stand houden.²⁶

¹⁹ Hughey, *The White Savior Film*, 41.

²⁰ Hughey, *The White Savior Film*, 41, 42.

²¹ Hughey, *The White Savior Film*, 47.

²² Hughey, *The White Savior Film*, 48.

²³ Hughey, *The White Savior Film*, 52.

²⁴ Hughey, *The White Savior Film*, 59.

²⁵ Hughey, *The White Savior Film*, 65.

²⁶ Hughey, *The White Savior Film*, 66.

Door in kaart te brengen hoe deze zeven thema's of eigenschappen binnen *Hidden Figures* al dan niet voorkomen, hoop ik inzicht te krijgen in de relaties tussen de witte en zwarte hoofdpersonages in de narratieve structuur van de film en antwoord te kunnen geven op mijn eerste deelvraag: Hoe worden Katherine, Dorothy, Mary en de witte hoofdpersonages gerepresenteerd binnen de narratieve structuur?

2.2 Movie lighting

Er zijn echter ook andere elementen in een film waar naar gekeken kan worden hoe de relatie tussen wit en zwart gerepresenteerd wordt. Richard Dyer schrijft in zijn boek *White* over hoe we onszelf als witten representeren.²⁷ Witten vervullen de centrale en ontwikkelde rollen en worden geplaatst als de norm, het gewone en de standaard. Dyer wil witheid in de film zichtbaar maken, zelfs wanneer dit binnen de tekst zelf niet gedaan wordt of de maker niet wist dat het onzichtbaar was.²⁸ Dyer richt zich hierbij ook op hoe fotografie en cinema, als media van licht, zichzelf lenen om witte mensen te bevoorrechten.²⁹ Mainstream cinema heeft een speciale stijl van belichting ontwikkeld die Dyer *movie lighting* noemt.³⁰ *Movie lighting* wil er zeker van zijn dat wat belangrijk is in een shot duidelijk zichtbaar is voor de kijker.³¹ Na meerdere analyses komt Dyer tot de conclusie dat: "Movie lighting in effect discriminates on the basis of race."³² Binnen een shot worden witten bevoorrecht binnen de lichtkeuzes, tegenover de zwarten binnen hetzelfde shot. *Movie lighting* legt een relatie tussen personages en rangschikt ze binnen een ruimte.³³

Dyer betreft dus ook de vormgeving binnen de film erbij om te onderzoeken hoe de verhouding tussen witte en zwarte personages in beeld gebracht wordt. Hij richt zich hier echter alleen op belichting. Binnen *Hidden Figures* wordt er op basis van de vormgeving onderscheid gemaakt tussen de witte en zwarte personages en hun relatie ten opzichte van elkaar, daarom wil ik binnen mijn analyse Dyers onderzoek uitbreiden door ook naar andere aspecten van mise-en-scène te kijken en hoe ook deze aspecten mee kunnen spelen bij de representatie van zwart en wit. Mijn tweede deelvraag is dan ook: Hoe beïnvloedt de mise-en-scène de representatie van de zwarte vrouwelijke personages en de witte personages?

²⁷ Richard Dyer, *White* (Londen: Routledge, 1997), xiii.

²⁸ Dyer, *White*, 14.

²⁹ Dyer, *White*, 83.

³⁰ Dyer, *White*, 84.

³¹ Dyer, *White*, 86.

³² Dyer, *White*, 102.

³³ Dyer, *White*, 102.

3 Methode

Bij het beantwoorden van de eerste deelvraag, waarbij ik kijk naar hoe Katherine, Mary, Dorothy en meerdere witte hoofdpersonages gerepresenteerd worden binnen de narratieve structuur, wil ik te werk gaan zoals Hughey. Hughey gaat op zoek naar de zeven thema's die volgens hem *the white savior* karakteriseren. De situaties, die deze thema's bevestigen of tegenspreken, heb ik uit de gehele film gehaald. Per thema behandel ik de meest verhelderende situaties uit de film, zoals Hughey dit ook binnen zijn boek aanpakt bij het analyseren van – in zijn geval – maar liefst 50 films.

Voor de tweede deelvraag, waarbij ik zal analyseren hoe de mise-en-scène de representatie tussen de zwarte vrouwelijke personages en de witte personages beïnvloed, zal ik de theorie van Dyer gebruiken. Dyer heeft ook vier films geanalyseerd in verschillende essays die hij als boek, *The Matter of Images* gebundeld heeft.³⁴ In een hoofdstuk zet hij drie films naast elkaar die de verhouding tussen wit en zwart volgens hem op een andere manier duidelijk maken. Hij beschrijft per film verschillende scènes waarin de dominantie van de witten naar voren komt. Hierbij wordt gelet op verschillende aspecten van de film, zoals narratief en vormgeving waarbij ook lichtgebruik ingezet wordt.³⁵ In een specifieke analyse van de film *The Birth of a Nation* analyseert Dyer de algehele ontwikkeling van de film, waarin hij de zwartheid in de film vaststelt. Daarna analyseert Dyer hoe witheid gerepresenteerd wordt binnen de film waarbij hij vooral naar lichtgebruik kijkt.³⁶ Binnen zijn analyses beschrijft hij scènes en hoe hierbinnen witheid volgens hem gerepresenteerd wordt. Dit wordt geïllustreerd aan de hand van stills uit de film.³⁷

Zelf ga ik naast de belichting ook andere visuele aspecten van mise-en-scène analyseren. De mise-en-scène is alles wat in de scène "geplaatst" wordt, zoals setting, licht, kostuums, make-up, beweging en performance.³⁸ Ik zal me ook hier richten op de vormgeving binnen het verhaal. Dus op de setting, belichting en de kostuums. Volgens Bordwell en Thompson heeft cinematografie, ofwel het gebied van keuzes en controle in het proces van opname, invloed op de mise-en-scène.³⁹ Wanneer de cinematografie invloed heeft op de mise-en-scène zal ik deze er ook bij betrekken, maar ik zal cinematografie apart niet analyseren. Omdat het gaat om hoe personages in beeld gebracht worden en in de ruimte geplaatst worden heb ik niet voor geluid en editing gekozen.

Om de tweede deelvraag binnen dit beperkte onderzoek te beantwoorden heb ik voor vier sequenties gekozen. Bij drie van deze sequenties staat steeds één vrouwelijk hoofdpersonage

³⁴ Richard Dyer, *The Matter of Images: Essays on Representations* (Londen en New York:Routledge, 2002).

³⁵ Dyer, *The Matter of Images*, 126-148.

³⁶ Dyer, *The Matter of Images*, 158.

³⁷ Dyer, *The Matter of Images*, 158-171.

³⁸ David Bordwell en Kristin Thompson, *Film Art: An Introduction* (Madison: University of Wisconsin, 2015), 113.

³⁹ Bordwell en Thompson, *Film Art*, 160.

centraal wanneer ze een nieuwe baan binnen NASA krijgt en zich van de “zwarte ruimte” naar de “witte ruimte” verplaatst. Dit zijn de sequenties wanneer Mary naar de ingenieurs gaat (12:21-15:09), waarin Katherine naar de Space Task Group overgeplaatst wordt (15:10-25:44) en waarbij Dorothy met alle andere zwarte vrouwelijke rekenkundigen de IBM (technische computer) mag gaan programmeren (1:22:48-1:25:12). In het schema van mijn sequentie-analyse (zie bijlage 1) zijn dit achtereenvolgens de sequenties 5, 6 en 27. Wanneer de zwarte vrouwen zich verplaatsen naar een andere ruimte wordt het duidelijk hoe de setting, belichting en kostuum invloed hebben op de relaties tussen de witte en zwarte personages binnen de film. De vierde sequentie (nummer 18 in mijn analyse-schema; (54:28-57:34)) heb ik gekozen omdat deze in korte tijd de voortgang van een dag op NASA laat zien en daarbij wisselt tussen de verschillende personages en ruimtes. Aan de hand van een analyseprotocol met alle bovengenoemde criteria zal ik de analyse per sequentie uitvoeren (Bijlage 2 - 5). Binnen mijn analyse zal ik de meest verhelderende situaties beschrijven.

4 Analyse

4.1 Narratieve structuur

Ik zal binnen de analyse per thema aangeven hoe het in de film naar voren komt, waarbij ik voorbeelden zal geven die het thema ondersteunen of juist tegengaan. Aan de hand van de theorie van Hughey zal ik eerst binnen de narratieve structuur analyseren hoe Katherine, Dorothy, Mary en de witte hoofdpersonages gerepresenteerd worden. Katherine, Dorothy en Mary zijn de zwarte hoofdrolspeelsters en Al Harrison, Paul Stafford en John Glenn zullen vooral naar voren komen als de belangrijkste witte personages. Harrison is de leidinggevende binnen de STG, Paul werkt ook binnen de STG en is één van de hoofdrekenskundige en John Glenn is de eerste astronaut die voor Amerika een baan rond de aarde zal vliegen.

4.1.1 Crossing the Color and Culture Line

Binnen *Hidden Figures* wordt Katherine door Mrs. Mitchell (een witte vrouwelijke rekenkundige) van de kelder van de West Computing Group (WCG), waar de vrouwelijke zwarte rekenkundigen werken, naar de Space Task Group (STG) gebracht, de witte ruimte in. Al Harrison is haar supervisor en de directeur van de STG. Mrs. Mitchell attendeert Katherine er op, voordat Katherine de STG betreedt, dat ze daar nog nooit een kleurling als collega hebben gehad. Harrison wordt dus voor het eerst blootgesteld aan een van zijn zwarte werknemers binnen zijn eigen ruimte.⁴⁰ In dit geval is het niet het witte personage, Harrison, die zich binnen de zwarte cultuur gaat begeven. De culturele lijn tussen zwart en wit schuift op richting hem: het witte personage. Katherine betreedt juist zijn ruimte in plaats van andersom.

Katherine levert goed werk en mag de berekening maken voor de terugkeer van de capsule die rond de aarde gaat vliegen. Ze kan echter niet goed doorwerken, omdat de cijfers zo vaak veranderen en ze hiervan te laat op de hoogte is omdat ze van Paul de vergaderingen niet mag bijwonen. Er bestaat geen protocol voor vrouwen over het bijwonen van een vergadering, het is nu eenmaal zo.⁴¹ Na meerdere confrontaties besluit Harrison toch dat Katherine de vergadering bij mag wonen, als eerste (zwarte) vrouw tegen alle protocollen in (Still 1).⁴² Harrison verschuift hier zelf de culturele grens, zodat Katherine verder door kan dringen binnen de witte cultuur van het bedrijf.

⁴⁰ *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016, 15:00.

⁴¹ *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016, 1:17:01.

⁴² *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016, 1:18:50.

Bij het voorbeeld hierboven is te zien dat er in eerste instantie onderscheid gemaakt wordt op basis van gender in plaats van op ras.⁴³ Katherine mag niet mee naar een vergadering, omdat er geen protocollen bestaan voor vrouwen. Kimberlé Crenshaw, zwarte vrouwelijke wetenschapper op gebied van rassentheorie, stelt dat een identiteit altijd wordt gevormd door meerdere assen die tegelijkertijd aanwezig zijn.

1 Katherine mag deelnemen aan de vergadering.

Katherine kan in dit geval niet alleen gezien worden als de

Ander op basis van ras, maar ook op basis van gender. Als er al geen protocollen zijn voor vrouwen, zijn die er ook niet voor zwarte vrouwen. Vandaar dat ik dit voorbeeld alsnog wil opnemen binnen mijn analyse om aan te geven hoe, binnen deze situatie, Harrison toch de culturele lijn weet te verleggen binnen het bedrijf voor de (zwarte) vrouw.

Katherine infiltreert steeds dieper in de witte cultuur en wordt zelfs het middelpunt. Katherine is de beste rekenkundige van allemaal en zij voert de berekeningen uit op het grote bord in de STG, de rest staat om haar heen. Wanneer er een nieuwe formule uitgevonden moet worden, wordt er naar haar geluisterd (Still 2).⁴⁴ Katherine als zwart personage bevindt zich in een witte

2 Katherine vormt het middelpunt in de STG.

gemeenschap, terwijl in een 'traditionele' WSF een wit personage zich begeeft in een zwarte gemeenschap.

Mary heeft veel verstand van het ontwerpen en bouwen van technologische machines. Ze heeft zich dan ook ingeschreven voor de opleiding tot ingenieur.

Mary voldoet aan alle

voorwaarden om hiervoor in aanmerking te komen. Wanneer haar aanvraag is ontvangen, krijgt Mary echter te horen dat dit absoluut niet mogelijk is, omdat NASA geen vrouwen opleidt tot

⁴³ Kimberlé Crenshaw, *Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory, and Antiracist Politics* (Chicago: University of Chicago Legal Forum, 1989), 140.

⁴⁴ *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016, 1:29:00.

ingenieur. Om ervoor te zorgen dat Mary niet kan deelnemen, heeft NASA de voorwaarden verzaamd en zou ze eerst extra cursussen gevolgd moeten hebben. Mary: "Every time we have a chance to get ahead, they move the finish line."⁴⁵ Bij deze situatie geldt hetzelfde als wanneer Katherine geweigerd wordt bij de vergaderingen. Mary wordt in eerste instantie geweigerd op basis van gender. Ook hier geldt dat wanneer er geen vrouwen toegelaten worden er ook geen zwarte vrouwen toegelaten worden. Binnen het bedrijf worden de grenzen steeds zo verlegd dat de culturele lijn behouden blijft, dat de zwarte en witte (en in dit geval ook de mannelijke en vrouwelijke) werknemers ongelijk behandeld worden.

Mary vraagt een rechtszitting aan om toegelaten te kunnen worden op een witte school. De witte rechter vertelt haar dat Virginia gesegregeerd is en dat de regels nu eenmaal zo zijn. Uiteindelijk geeft de rechter haar toch toestemming om deel te nemen tot de avondlessen.⁴⁶ In deze situatie is het duidelijk dat de zwarte vrouw, Mary in dit geval, zelf de culturele lijn wil verplaatsen naar de witte ruimte. Dit lukt haar echter niet zelf, aangezien de zwarten door de samenleving tegengewerkt worden. Ze heeft een witte man nodig die haar de kans geeft deze lijn te verschuiven.

Wanneer er IBM-computers aankomen op NASA, die het rekenwerk over zullen nemen, gaat Dorothy bestuderen hoe deze machines geprogrammeerd moeten worden, zodat zij dit werk op zich kan nemen en ze niet ontslagen zal worden. Dorothy slaagt erin een computer zo te programmeren dat hij berekeningen maakt, wat de witte programmeurs tot nu toe nog niet was gelukt.⁴⁷ Nu de computer werkt, zijn er veel mensen nodig om hem te programmeren en te besturen. Dorothy wordt opgeroepen om te helpen. Ze weigert, tenzij ze al haar zwarte vrouwelijke collega's mee mag nemen die ze al opgeleid heeft. Dit wordt toegestaan en de zwarte vrouwen vertrekken vanuit hun kelder van de WCG naar het hoofdgebouw van NASA om daar te werken (Still 3).⁴⁸ De zwarte vrouwen betreden het werkgebied van de "witte man".

3 De zwarte vrouwen uit de WCG vertrekken naar het hoofdgebouw.

⁴⁵ *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016, 45:15.

⁴⁶ *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016, 1:10:05.

⁴⁷ *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016, 57:32.

⁴⁸ *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016, 1:24:12.

4.1.2 His Saving Grace

Katherine is meerdere keren per dag langere tijd weg van haar bureau in de STG. Harrison raakt hierdoor geïrriteerd en vraagt haar waar ze steeds is. Ze vertelt dan dat ze ongelijk behandeld wordt binnen het bedrijf en binnen de STG, waardoor ze onder anderen naar de andere kant van het terrein moet om naar het toilet te kunnen gaan. Harrison lijkt hiervan te schrikken. Hij gaat direct naar de WCG, waar de zwarte vrouwen verblijven, en slaat daar met een breekijzer het bord met de tekst “Colored ladies room” van de muur (Still 4 en 5). Vervolgens zegt hij: “No more colored restrooms. No more white restrooms. Just plain old toilets. Go wherever you damn well please. Preferably closer to your desk. Here at NASA, we all pee the same color.”⁴⁹ Harrison strijdt hier voor gelijkheid, hij stelt zich op als redder van de zwarte vrouwen die angstig toekijken (Still 6).

Er zijn meerdere momenten dat Harrison en ook de astronaut John Glenn hun waardering tonen voor Katherine en haar daardoor te hulp schieten, zodat ze gezien en erkend wordt binnen het bedrijf. Toch is het voorbeeld van hierboven het enige in de hele film dat binnen het thema “His Saving Grace” van Hughey past. Harrison gebruikt geweld om de zwarte gemeenschap binnen zijn bedrijf te helpen.

4 Harrison gaat met geweld het symbool van onrecht te lijf.

5 Harrison gaat met geweld het symbool van onrecht te lijf.

6 De zwarte vrouwen kijken toe hoe Harrison ze helpt.

⁴⁹ *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016, 1:01:20.

4.1.3 White Suffering

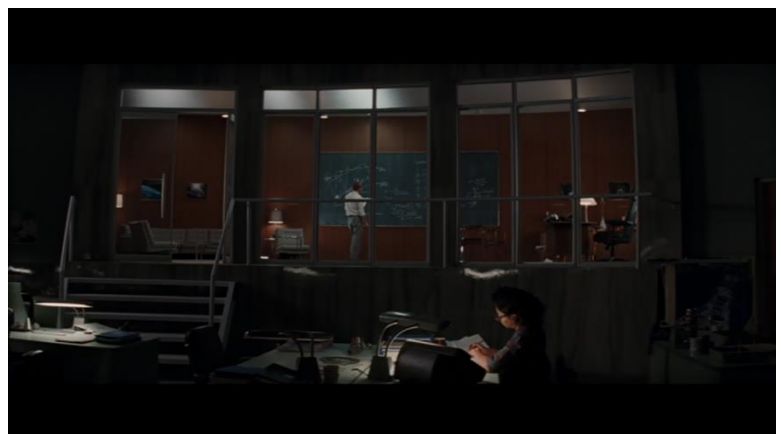
Harrison lijkt er alleen voor te staan in de strijd om als eerste een man rond de aarde te sturen. Hij is er verantwoordelijk voor dat dit doel uiteindelijk behaald wordt. Door de hele film blijven er tegenslagen komen die ervoor zorgen dat de Amerikanen er niet in slagen een raket de ruimte in te sturen. Ze lopen achter de feiten aan met de berekeningen, de capsule voor de raket is niet optimaal of de mechanische rekenmachines kunnen niet geprogrammeerd worden. Vervolgens hebben de Russen eerder een testraket veilig de ruimte ingestuurd en weer laten landen. Harrison lijkt hierdoor gekweld. Dit is terug te zien in de vergaderingen die hij moet bijwonen om zichzelf en zijn team te verantwoorden en tijdens de momenten dat hij als enige nog op kantoor is en door blijft werken.⁵⁰

Er zijn echter ook momenten dat het duidelijk is dat Harrison niet de enige is die lijdt onder de tegenslagen tijdens het behalen van het doel. Het moment dat Harrison nog laat op kantoor is en hij dus lijdt onder de werkdruk is Katherine als enige ook nog op kantoor (Still 7). Zij werkt langer door dan haar collega's. Harrison vertelt haar dat ze de cijfers al weer weg kan gooien, omdat ze al weer verouderd zijn en dat dit niks persoonlijks is tegen haar of haar werk.⁵¹ Het is verassend dat hij dat erbij zegt, dat hij de moeite neemt beleefd te zijn tegen haar. Daarnaast vertelt hij haar iets persoonlijks over het doel om een man de ruimte in te sturen en dat iedereen in deze ruimte daar super hard voor werkt. Harrison laat met deze woorden zien dat hij Katherine als volwaardig lid ziet van zijn team.

Harrison: "What I'm asking you to do, what I'm asking everyone in that room, all my geniuses, is to look beyond the numbers, to look around them, through them, for answers to questions we don't even know to ask."⁵²

Harrison geeft zelf aan dat iedereen samen strijdt voor hetzelfde doel en betreft Katherine bij de rest van de collega's. Hij ziet haar niet als een "Ander".

Doordat de zwarte vrouwen de hoofdpersonen zijn en de kijkers vanuit hun oogpunt het verhaal te zien krijgen, krijgt de kijker ook een

7 Harrison is nog laat aan het werk samen met Katherine.

⁵⁰ *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016, 1:25:45, 25:35 .

⁵¹ *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016, 24:00.

⁵² *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016, 24:30.

inzage in het privéleven van de drie vrouwen, vooral van Katherine. Wanneer ze na een lange dag thuis komt komen de kijkers er achter dat ze drie jonge kinderen heeft en dat ze een alleenstaande moeder is, haar man is overleden. Wanneer haar kinderen zeggen dat ze zo lang weg is vertelt Katherine dat ze nu een fulltime baan heeft (wat nodig is) en dat ze vader en moeder tegelijk is. Zo wordt er binnen de film nadruk op gelegd dat Katherine óók te lijden heeft.⁵³ Binnen de “traditionele” WSF lijden de zwarte personages ook, maar dit lijden wordt verlicht of weggenomen door de witte redder. Binnen *Hidden Figures* krijgen de kijkers een inkijkje in de privé situatie van Katherine, Mary en Dorothy. Binnen deze privé situaties worden ze niet door witte personages geholpen, maar lossen ze hun problemen zelfstandig op.

4.1.4 The Savior, the Bad White, and the Natives

Naast de redder staat een racistisch wit personage. In *Hidden Figures* is dat Paul Stafford, die duidelijk laat merken dat hij Katherine niet vertrouwt. Katherine is opgeroepen om berekeningen te maken en de berekeningen van anderen na te kijken. Wanneer Paul zijn berekeningen naar Katherine brengt heeft hij veel van zijn berekeningen onleesbaar gemaakt, omdat deze informatie vertrouwelijk zou zijn. Katherine heeft geen autorisatie voor toegang tot zulke geheime informatie, waardoor ze haar controlerende werk niet kan uitvoeren. Paul vertelt Katherine dat en doet dat bovendien op een manier die haar kleineert en beledigt: “Those numbers have already been confirmed by two engineers of this department and myself, this is more or less a dummy check.”⁵⁴

Meerdere keren laat Paul merken dat Katherine minder is dan de andere werknemers. Paul geeft Katherine steeds onleesbaar gemaakte cijfers, hij wil niet dat ze haar naam op de rapporten vermeldt en hij weigert haar mee te nemen naar vergaderingen. Harrison vraagt zich op een gegeven moment af wat er aan de hand is. Harrison lijkt versted te staan van het gekibbel en weet niet goed wat hij moet doen:

Harrison: “But within these walls, who, uh, who makes the rules?”

Katherine: “You, sir. You are the boss. You just have to act like one. Sir.”

[stilte en Paul verlaat het gesprek]

Harrison: “You keep quiet.”

Katherine: “Thank you.”⁵⁵

⁵³ *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016, 30:00.

⁵⁴ *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016, 38:20.

⁵⁵ *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016, 1:18:40.

Binnen de laatste situatie staan “the savior”, “the bad white” en “the native” bij elkaar. De vorige confrontaties met Paul hebben hem duidelijk neergezet als het racistische personage, degene die Katherine tegenwerkt en probeert weg te houden uit de witte omgeving. Katherine moet Harrison er wel aan herinneren dat hij wat aan deze situaties zou kunnen veranderen. Op het moment dat hij dit doorheeft, neemt hij de verantwoordelijkheid om Katherine te helpen, zich niks aan te trekken van de regels die er zijn en haar meer autorisatie te geven.

4.1.5 The Color of Meritocracy

Het doel van Harrison is het ervoor zorgen dat het Amerikaanse NASA de gegevens krijgt om als eerste, vóór Rusland, een ruimtevaarder in een baan rond de aarde te sturen. Dit zou je tot op zekere hoogte zijn individuele doel kunnen noemen, aangezien Harrison hier eindverantwoordelijk voor is. Bij toeval is Katherine op zijn afdeling geplaatst om berekeningen uit te voeren. Harrison wordt zich door haar aanwezigheid langzaam bewust van het bestaan van de zwarte gemeenschap binnen het bedrijf. Eerst wordt Katherine behandeld als een ander soort, onbeschaafd mens. Wanneer Katherine een berekening op het bord schrijft die nog niemand heeft kunnen uitvoeren en waarvan iedereen onder de indruk is, wordt ze zichtbaar en meer gewaardeerd door Harrison. Hij wordt zich er ook meer van bewust dat ze hulp nodig heeft om haar werk beter te doen. Dus Katherine blijkt nodig om het individuele doel van Harrison te kunnen behalen, waardoor hij haar en haar collega's te hulp schiet.

Daar tegenover staat dat wanneer zowel Katherine als Mary en Dorothy er niet geweest zouden zijn Harrison zijn doel misschien niet of niet zo snel behaald zou hebben. Katherine en haar collega's hebben dus ook bijgedragen aan het behalen van de doelen van NASA en Harrison. Binnen dit thema “The Color of Meritocracy” worden volgens Hughey zwarten geholpen door de witte redder terwijl hij/zij hard werkt aan het behalen van het doel. Binnen *Hidden Figures* is te zien dat de zwarten meehelpten bij het behalen van het doel van de witte redder. Katherine heeft gezorgd voor ontbrekende berekeningen, Mary heeft het ontwerp van de capsule verbeterd en Dorothy heeft de IBM geprogrammeerd. Er is een wisselwerking in hulp geven en ontvangen tussen de personages in plaats van dat het één kant op werkt.

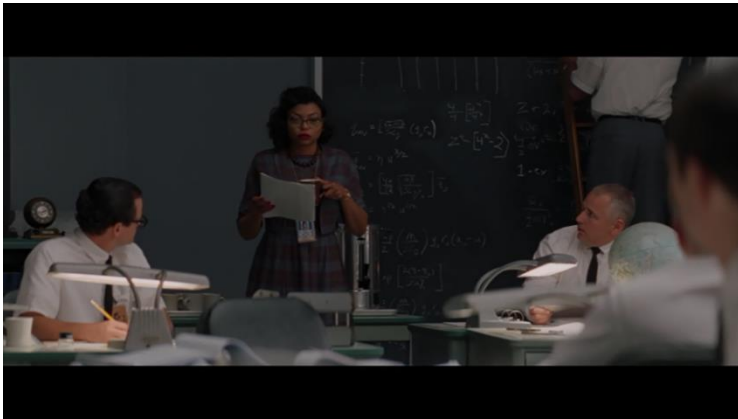
4.1.6 White Civility, Black Savagery

Wanneer Katherine haar nieuwe werkplek inneemt in de totaal witte ruimte, wordt het duidelijk zichtbaar dat haar collega's het zwarte personeel anders behandelen dan het witte personeel.

Wanneer Katherine vraagt waar het vrouwen-toilet is, antwoordt de secretaresse: “No sorry, I have

no idea where your bathroom is.”⁵⁶ De implicatie van dat antwoord is dat Katherine geen gebruik mag maken van de toiletten waar haar witte, vrouwelijke collega’s gebruik van maken. De zwarte werknemers worden als een aparte groep behandeld die niet goed genoeg zijn.

Doordat er tot de komst van Katherine in de STG alleen maar witte werknemers werkten, is er binnen deze werkplek geen onderscheid gemaakt voor wit en zwart. Katherine maakt haar eerste dag dus gebruik van alle faciliteiten die ook voor haar witte collega’s beschikbaar zijn. Wanneer ze koffie voor zichzelf gaat inschenken worden al haar collega’s één voor één in beeld gebracht die heel afkeurend kijken (Still 8). Wanneer Katherine de volgende dag weer op het werk komt en koffie wil gaan halen, is er een ouderwetse waterkoker naast het “luxe” koffiezetapparaat geplaatst met het label “colored” erop (Still 9).⁵⁷ Nu er een zwarte vrouw bij het team is gekomen is het blijkbaar nodig om ook in de faciliteiten onderscheid te maken. Katherine mag geen gebruik meer maken van de apparatuur die blijkbaar voor het witte personeel is. En de apparatuur die ze wel mag gebruiken, is inferieur.

8 Katherine haalt koffie en iedereen kijkt haar afkeurend aan.

9 De volgende dag staat er voor Katherine een aparte koffiekant.

De film start echter met een scène waarbij als toon gezet wordt dat de drie zwarte vrouwen zelfstandig zijn en respect kunnen krijgen van autoriteiten. De auto waarin ze naar NASA rijden krijgt pech en ze komen stil te staan langs de kant van de weg. Dorothy probeert de wagen te repareren, maar dit lukt in eerste instantie niet. Wanneer er een politieagent aankomt, behandelt hij hun eerst onaardig omdat ze zwart zijn. Wanneer hij hoort dat ze bij NASA werken en berekeningen maken om raketten de ruimte in sturen voordat Rusland dat doet, verandert zijn houding ten opzichte van de vrouwen. Hij biedt ze aan om ze te helpen. Dorothy slaat de hulp af en start zelf de motor weer. Wanneer de agent aanbiedt om ze een escorte te geven neemt Mary dit aanbod gretig in ontvangst.⁵⁸ Mary: “Three Negro women are chasing a white police officer down the highway in

⁵⁶ *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016, 20:30.

⁵⁷ *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016, 37:48.

⁵⁸ *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016, 3:00.

Hampton, Virginia, 1961. Ladies, that there is a God-ordained miracle.”⁵⁹ In feiten jagen de vrouwen de agent natuurlijk niet op, maar heeft de agent aangeboden dat ze hem mogen volgen. Deze situatie zou in deze tijd bijna niet in te denken zijn en daarom is het zo tegenstijdig. Doordat de autoriteiten hier respect tonen voor de zwarte vrouwen door het werk dat ze uitvoeren en de rol die ze daarmee vervullen voor Amerika blijkt huidskleur dan geen invloed te hebben. Dit gaat in tegen het thema “White Civility, Black Savagery” zoals Hughey het beschrijft. De zwarten zouden juist onrespectvol en ondergeschikt aan de witten behandeld moeten worden, waarna de witte redder deze situatie kan veranderen. Binnen deze situatie met de agent worden de drie zwarten vrouwen als zelfstandig en belangrijk beschouwd.

4.1.7 “Based on a True Story”: Racialized Historiography

Hidden Figures is ook gebaseerd op een waargebeurd verhaal. Dit verhaal wordt echter niet vanuit een wit personage verteld, zoals Hughey dat beschrijft in “traditionele” WSFs. Alle films die Hughey geanalyseerd heeft hebben een wit hoofdpersonage. *Hidden Figures* heeft zwarte hoofdpersonages. Het verhaal wordt dan ook vanuit het standpunt van de drie zwarte vrouwen verteld.

Daarnaast is ook de boodschap die *Hidden Figures* uitdraagt anders dan Hughey hem terugziet binnen de films die hij geanalyseerd heeft. Hughey beschrijft dat films met een witte redder vooral willen laten zien dat het goed zou zijn als de witte bevolking zich zo zou gedragen als de witte personages binnen de film. *Hidden Figures* lijkt juist duidelijk te willen maken dat er in de geschiedenis verkeerde wetten en gebruiken waren en dat het goed is dat deze aangepast kunnen worden. De gehele film probeert het idee van de witte man als redder juist niet naar voren te laten komen en vooral het succesverhaal van de zwarte vrouwen te laten zien.

4.1.8 Conclusie

Alle zeven thema’s, zoals Hughey ze beschrijft, zijn terug te zien binnen *Hidden Figures*. Echter komen sommige thema’s maar heel zelden voor, zoals “His Saving Grace”. Daarnaast worden andere thema’s in andere situaties ook tegengesproken: De zwarte vrouwen doen zelf moeite om de culturele lijn te verschuiven; er wordt nadruk op gelegd dat de zwarte vrouwen ook te lijden hebben en dit zelfstandig oplossen; Katherine moet Harrison, als redder, eraan herinneren dat hij de macht heeft om iets aan de situaties te veranderen; er is een wisselwerking in het hulp geven en ontvangen in plaats van dat alleen de witte de zwarte helpt; de zwarte vrouwen worden niet alleen onrechtvaardig behandeld, maar in het begin van de film wordt het duidelijk dat autoriteiten ook respect kunnen tonen voor de mensen die een belangrijke rol voor Amerika vervullen ondanks hun

⁵⁹ *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016, 6:20.

huidskleur en de film probeert uit te dragen dat het soms juist goed is om wetten en gebruiken te veranderen.

Aangezien ik me binnen mijn analyse primair wilde richten op de scheiding op basis van ras, is dit in sommige situaties niet de enige as waar de zwarte vrouwen mee geïdentificeerd worden. Zoals Crenshaw aangeeft zijn er altijd meerdere assen tegelijkertijd aanwezig die je identiteit vormen. De zwarte vrouwen worden dus ook beoordeeld op basis van gender. Wanneer zelfs witte vrouwen gediscrimineerd worden binnen het bedrijf, geven deze situaties waarin de zwarte vrouwen zorgen voor verandering extra aandacht aan hoe ongelijkwaardig de zwarte vrouwen behandeld worden. De rassenscheiding komt in die situaties wat minder scherp naar voren, maar ze geven wel aan hoe belangrijk het is dat er verandering komt in de situaties.

Katherine, Dorothy en Mary worden binnen NASA onrechtvaardig behandeld op grond van hun huidskleur, maar hoe verder het narratief zich ontwikkelt en hoe meer de witte personages zich realiseren dat de zwarte vrouwen juist helpen bij het behalen van het doel worden de zwarte vrouwen anders behandeld. Er ontstaat meer gelijkwaardigheid en er lijkt minder sprake van een witte redder dan binnen de films die Hughey geanalyseerd heeft. De witte redder is hier wel aanwezig, maar in mindere maten en op de achtergrond.

4.2 Mise-en-scène

Na gekeken te hebben hoe de drie zwarte vrouwelijke hoofdpersonages en meerdere witte personages gerepresenteerd worden binnen de narratieve structuur heb ik vervolgens vier sequenties uitgekozen om deze analyse door te trekken naar de visuele aspecten. Binnen deze vier sequenties heb ik naar setting, licht en kostuum gekeken als onderdelen van de mise-en-scène. Met behulp van een analyseprotocol probeer ik de tweede deelvraag: Hoe beïnvloedt de mise-en-scène de representatie van de zwarte vrouwelijke personages en de witte personages? te beantwoorden. Wanneer de cinematografie invloed heeft op de mise-en-scène heb ik deze hier ook bij betrokken.

4.2.1 Setting

Wanneer er naar setting gekeken wordt binnen de vier sequenties is het duidelijk dat er verschil is tussen de werkplekken van de witte werknemers en de zwarte werknemers. De witte werknemers hebben veel grotere, ruimere ruimtes om in te werken, zoals de STG, de ruimte waar de IBM in geprogrammeerd wordt en de ruimte waar de engineers werken aan de capsules die in de raket zitten (Stills 10, 11 en 12). Terwijl de zwarte vrouwen in de WCG met meer mensen een kleinere ruimte moeten delen en ze veel dichter op elkaar werken (Still 13).

10 De Space Task Group.

11 De IBM ruimte.

12 De testhal van de engineers.

13 De West Computing Group.

Ook is het verschil in kwaliteit van de ruimtes duidelijk zichtbaar. De witte werknemers bevinden zich in moderne, nieuwe of opgeknapte ruimtes met veel strakke muren en witte oppervlaktes. Ze hebben beschikking over moderne apparatuur, grote stalen bureaus en nieuwere en betere verlichting. De WCG is verouderd en niets is nieuw. Er zijn betonnen grijze muren, oude wc-hokjes met een verouderde rode tegelvloer en op de werkplek zitten de vrouwen achter houten bureaus met verouderde apparatuur (Stills 10 t/m 14).

Daarnaast is er ook verschil in hoogte op te merken. Harrison zijn kantoor bevindt zich binnen de STG een meter hoger dan de werkplekken van de andere werknemers binnen deze ruimte (Still 10). Harrison is de leider van de STG en deze positie is in de setting terug te zien. Ook wanneer Mary naar haar nieuwe werkplek gaat, komt zij binnen in de testhal en staan alle witte mannelijke ingenieurs in een kantoor boven haar (Still 12). Een ander voorbeeld is tijdens de persconferentie van de astronauten. De astronauten zitten aan een lange tafel die op een verhoging is geplaatst (Still 15). Deze mannen gaan een droom voor Amerika uit laten komen, zij zijn belangrijk. Bij dit voorbeeld is ook duidelijk dat de witte mannen die een belangrijke functie hebben hoger geplaatst worden wat hun positie verduidelijkt. Daarentegen is elke keer dat de zwarte vrouwen de WCG binnenkomen of verlaten duidelijk in beeld gebracht dat ze een trap op of af moeten (Still 16 en 17). De werkruimte in

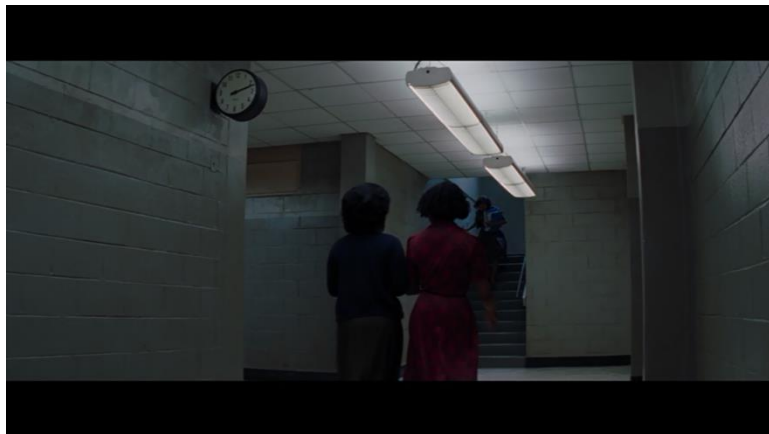
de WCG ligt in de kelder. Deze manier van plaatsing zou de verhouding tussen de witte mannen en zwarte vrouwen binnen de film kunnen versterken.

14 Toiletten in de WCG.

15 De persconferentie waar de piloten zich hoger bevinden.

16 Katherine moet in de WCG eerst een trap af.

17 Katherine moet vervolgens weer de trap op om de WCG te verlaten.

4.2.2 Licht

Het lichtgebruik binnen de ruimtes wordt verschillend ingezet. Zoals bij de setting al duidelijk werd wordt er binnen de film onderscheid gemaakt in de vormgeving van de ruimtes waar de witte medewerkers zich bevinden en waar de zwarte medewerkers zich bevinden. Het licht speelt hier ook een rol bij. De ruimtes van de witte medewerkers zijn vaak veel helderder verlicht dan de ruimtes van de zwarte medewerkers. In de STG en de testhal van de ingenieurs bijvoorbeeld zijn er ramen of open ruimtes aanwezig waar zonlicht door naar binnen kan. Binnen het hoofdgebouw van NASA zijn overal TL-balken in het plafond gemonteerd of, zoals in de STG het geval is, hanger er lampen aan het plafond. Daarnaast heeft iedere medewerker binnen de STG ook een eigen bureaulamp die ook altijd aanstaat ook wanneer er al genoeg licht van de andere bronnen komt (Still 10 en 12). In de WCG is het veel donkerder, er zijn geen ramen waar zonlicht door naar binnen zou kunnen komen. Wel hanger er TL-balken aan het plafond en hebben de vrouwen bureaulampen, maar het is toch niet zo

fel verlicht als in de STG (Still 13). Dit verschil is vooral goed op te merken in sequentie 6, wanneer Katherine vanuit de STG naar de WCG moet om naar het toilet te gaan. Er wordt dan tussen de twee locaties geschakeld en dan valt het verschil in lichtgebruik binnen de ruimtes goed op. Dat de STG hard en fel verlicht is en dat de WCG schemeriger en warmer verlicht overkomt.

Daarnaast wordt er, zoals Dyer ook doet, gelet op hoe de personages binnen een shot belicht worden. Dyer benadrukt in zijn boek *White* vooral dat witten binnen een shot bevoorrecht worden in de lichtkeuzes, tegenover de zwarten binnen hetzelfde shot. Verlichting creëert relaties tussen mensen en rangschikt de personages binnen een ruimte.⁶⁰ Deze relaties en rangschikking kunnen tot stand komen zonder dat de regisseur hiervan op de hoogte is.⁶¹ Ook binnen *Hidden Figures* lijkt hier sprake van te zijn. Wanneer Katherine de STG betreedt en zich voorstelt aan Harrison staat ze tegen een donkere achterwand wat ervoor zorgt dat ze niet zo duidelijk in beeld is als Harrison (Still 18). Wanneer Mary met Mr. Zalinski in gesprek is, wordt ook Mary tegen een donkere achterwand geplaatst, wat zorgt dat ze minder goed opvalt binnen het shot (Still 19). Wanneer er een relatie tussen een zwart en een wit personage binnen een ruimte aanwezig is, lijkt ook binnen *Hidden Figures* meerdere keren het witte personage bevoorrecht te worden door keuzes binnen de belichting. Voor meer voorbeelden zie de analyseprotocollen in bijlages 2 tot en met 5.

18 Katherine wordt in de STG tegen een donkere wand geplaatst waar de witte bloezen wel opvallen.

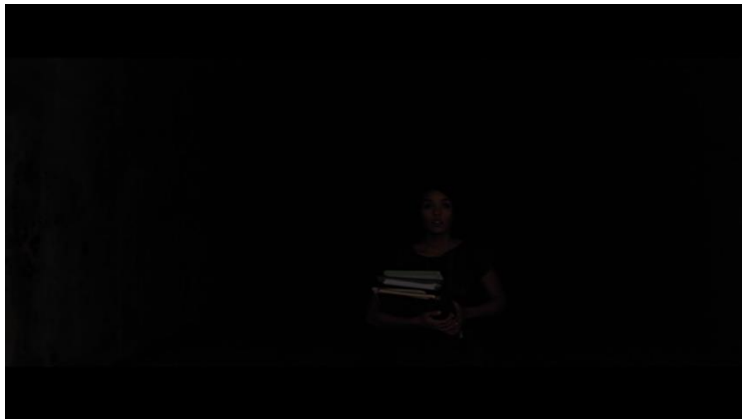
19 Mary wordt binnen een lichte ruimte tegen een donkere wand geplaatst.

Binnen de film verplaatsen de zware vrouwen zich van de WCG naar het hoofdgebouw van NASA. Tijdens deze verplaatsing gebeurt er iets binnen de verlichting op de zwarte vrouwen in een nieuwe ruimte. Wanneer Mary voor het eerst naar de ingenieurshal loopt, moet ze door een donkere gang lopen. Ze wordt gevolgd door de camera in een tracking shot en achtereenvolgens van voor en van achter in beeld gebracht. Wanneer ze van voor gefilmd wordt is ze eigenlijk niet te zien, omdat ze zich in zo'n donkere hal bevindt en wanneer ze van achter gefilmd wordt ziet de kijker haar als een

⁶⁰ Dyer, *White*, 102.

⁶¹ Dyer, *White*, 14.

donkere schim afgetekend tegen een hele lichte/witte ruimte waar naar ze op weg is (Stills 20 en 21). Deze shots lijken de overgang van haar als persoon binnen het bedrijf symbolisch weer te geven. Ze verplaatst zich van het donker naar het licht, van de “zwarte werkplek” naar de “witte werkplek”. Dit effect wordt ook toegepast bij de verplaatsing van Katherine van de WCG naar de STG. Wanneer Katherine voor het eerst de STG binnenstapt wordt ze van achter gefilmd in een tilt. Ze heeft donker haar en ze draagt een donkere jurk en ze staat nog aan de rand van de ruimte, die minder goed belicht is. Voor Katherine bevindt zich een hele lichte/witte ruimte. Ze staat als zwarte schim voor deze ruimte (Stills 22 en 23). Ook Katherine verplaatst zich als zwarte vrouw naar de “witte werkplek”.

20 Mary betreedt door een donkere tunnel voor het eerst de testhal, je ziet haar bijna niet.

21 Mary als donkere schim van achter gefilmd richting het licht.

22 Katherine betreedt voor het eerst de STG.

23 Katherine wordt als zwarte schim in beeld gebracht voor een lichte ruimte.

Hoe langer de vrouwen aan het werk zijn, hoe meer ze gewaardeerd worden en zich ook meer in het middelpunt kunnen begeven. Ze mengen zich tussen de witte mannen en dit betekent ook dat ze vaker beter belicht worden. Dorothy gaat bijvoorbeeld na sluitingstijd aan de IBM werken en staat vol in het licht. Wanneer zij en de andere vrouwen aangenomen worden om de IBM te programmeren bevinden ze zich in dezelfde ruimte waar de witte mannen zich eerst altijd alleen bevonden. De belichting blijft hetzelfde en de zwarte vrouwen staan in hetzelfde felle licht als de

witte man (Still 24). Dit geeft aan dat er door de narratieve ontwikkeling ook anders omgegaan wordt met de mise-en-scène. Het is niet zo dat door de gehele film de zwarte personages onderbelicht worden, zoals Dyer zegt. De zwarte vrouwen worden juist steeds beter belicht hoe verder we in het verhaal komen.

24 Dorothy en de andere vrouwen bevinden zich in de lichte “witte” ruimte.

4.2.3 Kostuum

De drie zwarte vrouwelijke hoofdrolspeelsters (Katherine, Mary en Dorothy) worden gevolgd tijdens hun verschuiving in werkplek binnen NASA. Wanneer de drie vrouwen nog op de WCG werken en voor het eerst naar hun “witte werkplek” gaan, dragen ze alle drie donkere kleding. Ze dragen donkergroen, donkerpaars, donkerblauw of bruin. Alle mannen die bij NASA werken dragen een witte bloes met stropdas en een zwarte of grijze broek. De mannen in hogere functies dragen soms een pak of een uniform, zoals Harrison of John Glenn. Wanneer de vrouwen voor het eerst hun nieuwe werkplek betreden zorgt dit voor een contrast in donker en licht ofwel wit en zwart. De zwarte vrouwen kleden zich onopvallend en vallen daardoor ook minder op binnen de ruimte. Later in de narratieve ontwikkeling, wat ook bij licht al besproken is, begeven de vrouwen zich vaker in het middelpunt. De vrouwen gaan op dat moment ook lichtere en fellere kleuren kleding dragen. Katherine verschijnt bijvoorbeeld in een fel turquoise jurk, Mary draagt een oranje vest en een roze haarband en Dorothy draagt later een lichtroze bloes (Stills 25 t/m 27). Deze kleding contrasteert meer met hun eigen huidskleur en het zorgt ervoor dat de vrouwen meer opvallen tussen de witte bloezen en de lichte/witte omgeving.

De zwarte vrouwen die nog op de WCG werken dragen over het algemeen wel felle, opvallende en verschillende kleuren kleding (Still 28). Deze vrouwen werken gedurende heel de film in de WCG tot ze met zijn allen in één keer verplaatsen naar de IBM ruimte om de IBM te gaan programmeren (Still 29). Voor deze vrouwen is er dus geen tijd voor ontwikkeling binnen de nieuwe ruimte. Dit zou een reden kunnen zijn dat ze heel de film al felle kleuren kleding dragen, zodat wanneer ze verplaatsen naar de “witte werkplek” deze verplaatsing meteen duidelijk is op alle fronten. Ze verplaatsen zich van een donkere naar een lichte ruimte, van beneden naar boven, als

zwarte vrouwen tussen witte mannen in felgekleurde kleding tussen witte bloezen. De kledingkeuze laat dus zeker een verschil in representatie tussen zwart en wit zien binnen de film.

25 Katherine draagt fellere opvallende kleuren kleding die contrasteerd.

26 Mary draagt fellere kleuren kleding.

27 Dorothy draagt lichtere kleuren kleding.

28 De vrouwen in de WCG dragen verschillende kleuren kleding.

29 De zwarte vrouwen van de WCG betreden het hoofgebouw van NASA.

4.2.4 Conclusie

Er is binnen *Hidden Figures* een duidelijk verschil aangebracht tussen de werkplekken van de witte mannen en die van de zwarte vrouwen. Op gebied van setting zijn de werkplekken van de witte mannen groter, nieuwer en hoger dan die van de zwarte vrouwen. Daarnaast zijn de ruimtes van de witte mannen ook beter en feller verlicht dan de ruimtes van de zwarte vrouwen. Er zijn ook voorbeelden te vinden dat de zwarte vrouwen binnen een shot minder goed belicht worden of zo in de ruimte geplaatst worden dat ze minder bevoorrecht worden dan de witte man, zoals Dyer ook aangeeft binnen zijn onderzoek. Echter is dit naarmate het narratief zich ontwikkelt steeds minder het geval. De zwarte vrouwen gaan zich steeds meer onder de witte mannen begeven en vallen ook beter op door de kleding die ze dragen, waardoor de zwarte vrouwen binnen een shot goed belicht worden en beide gelijkwaardig in beeld gebracht worden.

De mise-en-scène heeft zeker invloed op de representatie van de zwarte en witte personages binnen de film. Door het verschil in setting wordt er al een onderscheid gecreëerd tussen witte en zwarte personages. De belichting en het gebruik van kostuums zorgt er binnen de film voor dat de relatie tussen de witte en zwarte personages verschuift. De zwarte vrouwen worden steeds opvallender in beeld gebracht, wat overeenkomt met de narratieve ontwikkeling.

5 Conclusie en discussie

In de samenleving, en daardoor ook in media, wordt er onderscheid gemaakt tussen mensen op basis van onder andere gender en ras. Witte mannen spelen vaak verheven rollen in films. Hughey doet onderzoek naar hoe dit onderscheid terug te zien is in films. Hooks geeft aan dat zwarte vrouwen ontbreken in de massamedia als zelfstandige individuele personages. Zowel Hughey als Hooks geven aan dat de zwarte personages ondergeschikt zijn aan de witte personages in media. Binnen *Hidden Figures* spelen drie zwarte vrouwen de hoofdrol. Daarom wil ik binnen dit onderzoek analyseren hoe de relatie tussen de drie vrouwelijke hoofdpersonages en de witte hoofdpersonages uit de Hollywoodproductie *Hidden Figures* wordt vormgegeven.

Voor het beantwoorden van deze vraag heb ik me eerst gericht op de narratieve structuur. Het narratief heb ik geanalyseerd volgens de theorie van Hughey, die zijn films analyseert aan de hand van zeven thema's die gericht zijn op de narratieve structuur. Deze zeven thema's bepalen of een wit personage een dominante positie krijgt boven een zwart personage. Door deze theorie toe te passen hoop ik antwoord te krijgen op de vraag hoe Katherine, Dorothy, Mary en de witte hoofdpersonages gerepresenteerd worden binnen de narratieve structuur. Daarnaast heb ik ook elementen van de vormgeving erbij betrokken. Dyer heeft geanalyseerd hoe witten als norm en standaard geplaatst worden. Dyer heeft zich hierbij gericht op hoe de belichting de witten bevoorrecht binnen een shot tegenover de zwarten. Binnen de vormgeving kan er dus ook onderscheid gemaakt worden tussen verschillende personages. Daarom heb ik ervoor gekozen om naast belichting ook naar setting en kostuum te kijken hoe wit en zwart gerepresenteerd worden. Aan de hand van vormgeving wil ik beantwoorden hoe de mise-en-scène de representatie van de zwarte vrouwelijke personages en de witte personages beïnvloed.

Binnen de narratieve structuur zijn alle zeven thema's, zoals Hughey ze beschrijft, terug te zien binnen *Hidden Figures*. Katherine, Dorothy en Mary verplaatsen zich alle drie van hun donkere werkomgeving naar de werkplek van de witte man. Daarbij lopen ze tegen meerdere obstakels aan. De vrouwen worden onrechtvaardig en als de Ander behandeld door één of twee witte personages in het bijzonder. De witte man die deze obstakels als enige kan wegnemen, wordt gekweld, heeft een individueel doel en komt er achter dat hij de zwarte vrouw nodig heeft om zijn doel te bereiken waardoor hij haar gaat helpen. Ondanks dat er geen gevechten fysiek uitgevochten hoeven te worden, belaagt Harrison het onrecht met (bepikt) geweld door een symbool van dit onrecht, het bord met de tekst "Colored ladies room", van de muur te slaan. Dit laat toch even de witte mannelijke kracht zien.

Sommige thema's komen maar heel zelden voor, zoals dat er maar één voorbeeld is van het thema "His Saving Grace". Daarnaast zijn er wel meerdere voorbeelden die meerdere thema's

tegenspreken. Het wordt duidelijk dat deze vrouwen net zo lijden als de witte man. Ook deze vrouwen kennen meerdere tegenslagen en ondanks dat gaan ze door om hun doel te behalen. Ze worden neergezet als sterke vrouwen die hun eigen problemen kunnen oplossen. Daarnaast is het inderdaad duidelijk dat de witte mannen de vrouwen hebben geholpen om hun doelen te behalen, maar dit is andersom ook zeker het geval. Zonder de zwarte vrouwen zou NASA misschien niet zo snel een man een baan rond de aarde hebben kunnen laten vliegen.

Katherine, Dorothy en Mary worden binnen NASA onrechtvaardig behandeld op grond van hun huidskleur, maar hoe verder het narratief zich ontwikkelt en hoe meer de witte personages zich realiseren dat de zwarte vrouwen juist helpen bij het behalen van het doel worden de zwarte vrouwen anders behandeld. Er ontstaat meer gelijkwaardigheid en er lijkt minder sprake van een witte redder dan binnen de films die Hughey geanalyseerd heeft. De witte redder is hier wel aanwezig, maar in mindere maten en op de achtergrond.

Dat de witte redder meer naar de achtergrond verplaatst kan een gevolg zijn van dat in het huidige decennium, vooral na 2016, naar meer gelijkheid gestreefd wordt binnen de maatschappij en meer diversiteit aan kracht wint binnen Hollywood. Dit streven wordt ook door de witte bevolking gestimuleerd, het is blijkbaar niet meer nodig om gerustgesteld te worden met de boodschap dat de witten een dominante positie hebben binnen de samenleving. Het is niet meer het geval dat zwarte hoofdpersonages ontbreken binnen de massamedia.

Brooke Barns, Hollywood reporter van 'The New York Times', schrijft over een verandering die gaande is.⁶² In 2018 was *Black Panther* een van de meest bezochte blockbusters van dat jaar. Deze film heeft een bijna geheel zwarte cast. De ongeschreven Hollywood regels over wat het publiek wil zien veranderen. Er kan niet meer gezegd worden dat er minimale interesse zal zijn in films met zwarte personages en dat deze films in het buitenland niet bekeken zullen worden.⁶³ Daarnaast bespreekt Barns nog een andere film die breekt met de ongeschreven Hollywoodregels. *Wonder Woman* die in de zomer van 2017 ook massaal bekeken werd liet zien dat vrouwelijke superheldenfilms ook bekeken worden, net zoals mannelijke superheldenfilms.⁶⁴ Films met hoofdpersonages met verschillende huidskleur, gender en seksualiteit hebben bewezen goed voor de zaken te zijn.⁶⁵

Dat de theorie van Hughey getest wordt aan de hand van 50 films waarin het zwarte personage geen hoofdrol speelt is daarom binnen dit decennium misschien wat achterhaald.

⁶² "'Black Panther' Poised to Shatter a Hollywood Myth," The New York Times, geplaatst door Brooks Barnes, 15 februari, 2018, bezocht 30 januari, 2019, <https://www.nytimes.com/2018/02/15/business/media/black-panther-hollywood-diversity.html>.

⁶³ The New York Times. "'Black Panther' Poised to Shatter a Hollywood Myth."

⁶⁴ The New York Times. "'Black Panther' Poised to Shatter a Hollywood Myth."

⁶⁵ The New York Times. "'Black Panther' Poised to Shatter a Hollywood Myth."

Aangezien dat films waarin er een zwarte hoofdpersoon is steeds veelvuldiger voorkomen en de machtsrelaties tussen wit en zwart steeds meer in evenwicht komen. Er is geen behoefte meer aan een witte redder. De tijd van de witter superioriteit is voorbij. Er wordt meer gestreefd naar gelijkheid. Het is echter zo dat de witten (mannen) in de realiteit nog wel meer macht hebben en hogere functies bekleden. Er zullen dus altijd situaties blijven dat er witte personages nodig zijn om sommige doelen te behalen, denk aan het voorbeeld dat Mary langs een rechter moet om toegelaten te kunnen worden op een witte school. Toch zitten de toeschouwers blijkbaar niet meer te wachten op witte personages die de zwarten redden. De witte personages zullen voornamelijk optreden als gelijkwaardige personen die hulp bieden.

The White Savior en de zeven thema's, zoals Hughey ze beschrijft zouden daarom meer genuanceerd moeten worden. Ik zou het zelf eerder *The White Helper of The White Assistant* willen noemen. De thema's zullen niet meer zo sterk naar voren komen zoals hij ze nu beschreven heeft, maar genuanceerder zijn ze nog steeds te herkennen. Hughey beschrijft de thema's nu met een groot verschil tussen witte en zwarte personages, waarbij de zwarte personages zich in hulpeloze situaties bevinden die ze zelf niet op kunnen lossen. Zoals bijvoorbeeld binnen het thema "Crossing the Color and Culture Line" behoort de witte redder tot een machthebbende organisatie zodat hij de zwarten kan redden; binnen het thema "His Saving Grace" zijn de zwarten afgezonderd of opgesloten binnen hun eigen situatie en kunnen hier zelf niks aan veranderen, maar door opoffering van de witte redder worden ze verlost; Binnen het thema "White Suffering" gaat het erom dat de witte redder moet lijden en zich daardoor opoffert voor de zwarten zodat ze gered zijn. Zo heeft elk thema de vorm van de zwarten als hulpeloze personages en de witten die verheven zijn, macht hebben en alles over hebben om de zwarten te helpen. De thema's zouden meer beschreven moeten worden vanuit een gelijkwaardigere relatie tussen witten en zwarten, zodat het meer bij deze tijd en de verandering binnen Hollywood past.

Een andere kwestie die ik hierboven ook al even aanstipte is dat er binnen de analyse meerdere voorbeelden aangehaald worden waar niet alleen ongelijke behandeling op basis van ras plaatsvindt, maar ook op basis van gender. Binnen dit onderzoek richt ik me primair op de relatie tussen personages op basis van ras en niet of secundaire op basis van gender. Toch speelt gender ook vaak een rol bij de situaties die ik benoem. In het thema "Crossing the Color and Culture Line" noem ik een voorbeeld waarbij Katherine niet deel mag nemen aan een vergadering omdat er geen protocollen zijn voor vrouwen. Daarnaast is er een voorbeeld dat Mary niet opgeleid kan worden tot ingenieur, omdat ze op NASA geen vrouwen opleiden. Dit geeft aan dat het niet alleen zwarten zijn die binnen het bedrijf ondergeschikt zijn, maar ook witte vrouwen. Deze voorbeelden zijn echter wel te gebruiken binnen mijn analyse, want ook al waren er geen protocollen voor vrouwen, waren die er

dus ook niet voor zwarte vrouwen. Katherine en Mary waren in beide gevallen de eerste vrouw en de eerste zwarte persoon die deelnamen aan de vergadering of opleiding.

Kimberlé Crenshaw stelt in haar theorie over intersectionaliteit dat je identiteit gevormd wordt door verschillende assen, zoals ras, gender, klasse en andere categorieën, die tegelijkertijd aanwezig zijn.⁶⁶ Deze assen worden vaak in tegenstellingen of sterkte van dominantie gebruikt. De sociale macht werkt met deze kaders en sluit daardoor degene die anders zijn buiten.⁶⁷ Zwarte vrouwen ervaren discriminatie op verschillende assen. Ze worden gediscrimineerd als vrouw en als zwart persoon. Volgens Barbara Christian vormt de zwarte vrouw de ultieme definitie voor de Ander. Zij staat voor de Ander in gender, ras en klasse.⁶⁸

Het is dus eigenlijk niet mogelijk om op basis van één as een onderzoek te doen naar hoe iemand geïdentificeerd kan worden of hoe iemand gerepresenteerd wordt. Binnen dit korte onderzoek heb ik echter toch besloten me op één as te concentreren met het idee dat er meerdere assen gecombineerd kunnen worden binnen een vervolgonderzoek.

Naast de relatie van de witte en zwarte personages binnen de narratieve structuur heb ik ook de setting, belichting en kostuums van de vormgeving geanalyseerd om te kijken hoe deze de representatie van de witte en zwarte personages beïnvloed. Er wordt een ongelijke relatie tussen witte en zwarte werknemers gecreëerd binnen de setting. De witte werknemers hebben beschikking over grote, nieuwe ruimtes die zich in het hoofdgebouw bevinden. De zwarte vrouwen zitten in een oude, kleine ruimte in de kelder in een ander gebouw aan de andere kant van het terrein. Ook de belichting en de kostuums bevestigen dat de zwarte vrouwen ondergeschikt zijn door ze tegen donkere achterwanden te plaatsen en doordat ze donkere kleding dragen waardoor ze niet opvallen binnen de “witte ruimte”. Hoe verder het narratief zich ontwikkelt hoe meer de zwarte vrouwen gewaardeerd worden. Ze gaan lichtere en fellere kleuren kleding dragen en bevinden zich meer tussen de witte mannen. De zwarte vrouwen vallen nu veel meer op.

Dus binnen de narratieve structuur is er een verschuiving van de machtsbalans tussen witte en zwarte personages te vinden die steeds meer in evenwicht komt. Hierdoor komt het White Savior-aspect ook minder nadrukkelijk naar voren. Deze verschuiving van de machtsbalans in de narratieve ontwikkeling is ook terug te zien binnen de vormgeving van de film. Hoe de film in het begin de zwarte vrouwen benadeelt in de belichting, setting en kostuum en hoe ze door witte personages behandeld worden biedt het ze later ruimte om als sterke, onafhankelijke individuen naar voren te

⁶⁶ Crenshaw, *Demarginalizing the Intersection of Race and Sex*, 140.

⁶⁷ Kimberlé Williams Crenshaw, “Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence Against Women of Color,” in *Critical Race Theory*, edited by Kimberlé Crenshaw, Neil Gotanda, Gary Peller en Kendall Thomas (New York: The New Press, 1995), 357.

⁶⁸ Patricia Hill Collins, *Black Feminist Thought: Knowledge, Consciousness, and the Politics of Empowerment*, second edition (New York: Routledge, 2000), 70.

komen. Zo ontstaat er een wisselwerking tussen de witte en zwarte personages die ze uiteindelijk, na elkaar te helpen, gelijkwaardig maakt.

6 Bibliografie

Bordwell, David, en Kristin Thompson. *Film Art: An Introduction*. Madison: University of Wisconsin, 2015.

Collins, Patricia Hill. *Black Feminist Thought: Knowledge, Consciousness, and the Politics of Empowerment*, second edition. New York: Routledge, 2000.

Crenshaw, Kimberlé. *Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory, and Antiracist Politics*. Chicago: University of Chicago Legal Forum, 1989.

Crenshaw, Kimberlé Williams. "Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence Against Women of Color." In *Critical Race Theory*, edited by Kimberlé Crenshaw, Neil Gotanda, Gary Peller en Kendall Thomas. 357-383. New York: The New Press, 1995.

Dyer, Richard. *The Matter of Images: Essays on Representations*. Londen en New York: Routledge, 2002.

Dyer, Richard. *White*. Londen: Routledge, 1997.

Hidden Figures. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi, scenario door Allison Schroeder en Theodore Melfi, cinematografie door Mandy Walker, montage door Peter Teschner, hoofdrollen door Taraji P. Henson, Octavia Spencer, Janelle Monáe, Kevin Costner, Kirsten Dust en Jim Parsons. FOX 2000 Pictures, 2016.

Hollinger, Karen. *Feminist Film Studies*. Londen en New York: Routledge, 2012.

Hooks, Bell. *Black Looks: Race and Representation*. New York: Routledge, 1992.

Hughey, Matthew W. *The White Savior Film: Content, Critics, and Consumption*. Philadelphia: Temple University Press, 2014.

The New York Times. “‘Black Panther’ Poised to Shatter a Hollywood Myth.” Geplaatst door Brooks Barnes. 15 februari, 2018. Bezocht 30 januari, 2019.

<https://www.nytimes.com/2018/02/15/business/media/black-panther-hollywood-diversity.html>.

Bijlage 1: Sequentieanalyse

Seq	Tijd	Beschrijving
1	0:42-2:46	Gebaseerd op een waargebeurd verhaal. West-Virginia 1926. Katherine Coleman wordt aangenomen op West Virginia Colgate. Katherine lost een kwadratische vergelijking op voor een klas oudere studenten.
2	2:47- 6:41	Hampton Virginia 1961. Drie vrouwen staan aan de kant van een weg met een kapotte auto, dit blijken Katherine, Mary en Dorothy te zijn. Er komt een politiewagen aan. Ze vertellen dat ze werken bij NASA en daar voeren ze berekeningen uit om raketten de lucht in te sturen. Wanneer Dorothy de motor gemaakt heeft geeft de politie hen een escorte naar het werk.
3	6:42- 9:54	NASA. Een raket is in de lucht en we zien de bestuurskamer. De werknemers kijken in een bioscoopzaal naar de Russen die een raket de ruimte in hebben gestuurd. Er is een ruimte gereserveerd voor een IBM (International Business machines). Binnen de Space Task Group (STG) zoeken ze naar iemand die analytische meetkunde kan berekenen.
4	9:55 – 12:20	We volgen zwarte vrouwen richting de West Computing Group (WCG), de trap af naar een ruimte met een bordje met de tekst “Colored Computers”. Dorothy deelt de taken uit voor de rekenkundigen. Mrs. Mitchell komt binnen en vraagt om een rekenkundige voor de STG. Dorothy raadt Katherine aan. Wanneer Mrs. Mitchell vertrekt vraagt Dorothy naar haar verzoek om supervisor te worden (ze voert dit werk al uit, zonder officiële benoeming en dus zonder het salaris). Officieel is ze afgewezen, omdat kleurlingen geen permanente supervisor taak krijgen. Volgens Mrs. Mitchell gaat alles zo prima.
5	12:21 – 15:09	Mary komt aan op haar nieuwe werkplek waar een capsule getest gaat worden. Tijdens de test laten delen van het schild van de capsule los. Mary bespreekt het probleem met een ingenieur waarop ze de goede conclusie weet. De ingenieur (Mr. Zielinski) laat weten dat er een open plek is in de ingenieursopleiding, hij vindt dat ze een ingenieur moet worden. Mary vertelt hem dat het een onmogelijke droom is, omdat ze een zwarte vrouw is. Mr. Zielinski spreekt haar tegen door haar te vertellen dat hij een Poolse Jood is waarvan zijn ouders stierven in een nazikamp en dat dat ook onmogelijk leek.
6	15:10- 25:44	Katherine krijgt instructies voor haar nieuwe baan als rekenkundige bij de STG. Haar baas is Mr. Al Harrison, de directeur van de STG. Ze hebben daar nog nooit een zwart werknemer gehad dus Mrs.

		<p>Mitchell vraagt Katherine om haar niet voor schut te zetten. Katherine meldt zich bij de secretaresse en ze wordt na een hapering naar haar bureau gestuurd.</p> <p>Al test Katherine door haar een ingewikkelde berekening te vragen. Ze slaagt voor de test en vervolgens geeft Al Katherine werk wat die dag af moet zijn en vraagt haar om de berekeningen van Paul af en toe te controleren. Paul protesteert dat hij dit zelf wel kan. Al vindt toch dat het werk gecontroleerd moet worden en hij vertrekt.</p> <p>Katherine laadt haar spullen uit en Paul maakt met een marker vele regels in zijn rapport onleesbaar. Katherine zegt dat ze de berekeningen zo niet kan controleren, maar volgens Paul is de rest geheime informatie waar zij geen autorisatie voor heeft. Katherine vraagt waar het toilet is, maar de vrouw weet niet waar háár toilet is. Katherine moet helemaal naar een ander gebouw om naar de “Colored Ladies Room” te gaan. Katherine rent weer terug het kantoor in en ze wordt bedolven onder nieuw werk. Wanneer ze hieraan begint gaat ze een kop koffie halen. Ze wordt door meerdere in het kantoor afkeurend aangestaard.</p> <p>’s Avonds zit alleen Katherine nog te werken en is Al nog in zijn kantoor. Wanneer Katherine haar werk gaat afleveren gooit Al het meteen in de prullenbak. Het tempo ligt hoog en ze zoeken naar wiskunde die nog niet bestaat, haar cijfers zijn al weer verouderd. Na zijn “speech” vraagt Katherine of ze mag gaan. Ze verlaat het kantoor, terwijl Al nog verder werkt.</p>
7	25:45 – 27:39	<p>Wanneer Katherine buiten komt staan Mary en Dorothy al uren te wachten bij de auto.</p> <p>Dorothy is aan het klagen over dat ze geen supervisor mag/kan worden. Dit terwijl Mary en Katherine wel promotie krijgen. Ook Katherine is onzeker over haar positie en of ze het wel bij zal kunnen houden.</p> <p>Katherine wordt thuis afgezet.</p>
8	27:40 – 31:00	<p>De moeder van Katherine zit thuis op haar te wachten met eten. De drie kinderen van Katherine liggen al op bed, maar zijn ruzie nog aan het maken. Katherine gaat bij ze langs en legt duidelijk de regels uit. De kinderen luisteren meteen en gaan in bed liggen. Dan blijkt dat hun vader is overleden en dat Katherine alleen voor ze moet zorgen.</p>
9	31:01 – 36:04	<p>Dorothy, Mary en Katherine gaan naar de kerk. De vrouwen en man (kolonel Jim) die iets bereikt hebben worden geprezen.</p> <p>Er is een bbq. De man van Mary geeft commentaar. Ze moet vechten voor haar burgerrechten van hem.</p> <p>Mary en Dorothy proberen Katherine te koppelen aan kolonel Jim. Wanneer Katherine aan Jim vertelt wat voor werk ze doet vraagt hij zich af dat ze dat soort werk door vrouwen laten doen. Katherine laat zien dat ze volledig capabel is voor de baan en laat Jim achter.</p>
10	36:01-	<p>NASA verwelkomt de astronauten. Het personeel heet ze welkom, de zwarte vrouwen staan na een</p>

	37:43	redelijke opening naast het witte personeel. John Glenn, de bekendste astronaut, komt ook aan. Een secretaresse wil de mannen naar binnen sturen wanneer hij de witte werknemers begroet heeft. John Glenn wil graag de handen van de zwarte dames schudden. De secretaresse zegt hem dat er nog veel te doen is. Al houdt haar tegen en laat Glenn gaan. De drie vrouwen kunnen zich introduceren waarna Al hem mee naar binnen roept.
11	37:44 – 39:02	Terug naar de STG. Er is een ouderwetse waterkoker naast de “moderne” koffiemachine gezet voor kleurlingen. Paul gooit zijn berekeningen op Katherine haar bureau. Paul heeft weer een groot deel van de berekeningen zwart gemaakt. Ze kan niets berekenen als ze het niet kan zien. Paul vertelt haar dat ze het alleen voor de vorm hoeft door te kijken. Ze houdt het tegen het licht en kan lezen wat er staat. Ze loopt naar het bord, klimt de ladder op en begint haar berekeningen.
12	39:03 – 41:01	De IBM is geleverd, maar hij past niet door de deur van de kamer waarin hij geplaatst moet worden. Dorothy loopt langs de machine op weg naar de rekenkamer oost. Ze gaat haar spullen afgeven bij Mrs. Mitchell. Dorothy vraagt wat er gebeurt bij de techniek afdeling. Mrs. Mitchell legt uit dat de IBM een mainframe is die hun berekeningen veel sneller uit kan rekenen.
13	41:02 – 44:13	Katherine is nog bezig met haar berekening op het bord. Ze moet weer naar de wc dus ze rent naar de WCG. Paul en steeds meer andere collega’s lopen naar het bord om de berekening te bekijken, deze blijkt juist te zijn. Al vraagt wiens werk het is. De secretaresse vertelt hem dat het van Katherine Goble is. Katherine is weer terug in het kantoor van Al. Al vraagt Katherine naar hoe ze aan de informatie is gekomen die ze nodig had. Katherine vertelt hem dat ze het tegen het licht heeft gehouden. Al vraagt haar of ze een spion is, de secretaresse en Katherine vertellen dat dat niet het geval is. Al wil dat Katherine vanaf nu meer voor ze gaat berekenen en Paul mag niks meer doorstrepen. Al neemt plaats achter zijn bureau, bedankt Katherine en stuurt Paul en de andere weg.
14	44:14 – 47:02	Het is lunchtijd. Mrs. Mitchell komt in de kleurlingen kantine vertellen dat Mary het ingenieursprogramma niet mag volgen. Ze voldoet niet aan de eisen om die opleiding te mogen volgen. Volgens Mary voldoet ze aan alle eisen. Mrs. Mitchell vertelt nu dat er extra cursussen gehaald moeten worden om de opleiding te mogen volgen. NASA verlegt steeds de grenzen. Katherine, Mary en Dorothy zijn bij Dorothy waar ze gaan kaarten en dansen.
15	47:03 – 48:57	Dorothy loopt met haar twee zoontjes naar de bibliotheek. Ze komen langs een demonstratie van zwarte mensen die tegen rassenscheiding zijn. Dorothy zoekt een boek in het witte deel van de bibliotheek, ze worden verwijderd. Ze rijden met de bus naar huis, waar ze in het zwarte gedeelte van de bus zitten (achteraan). Ze haalt een boek uit haar tas. Zelf vindt ze dat ze het niet gestolen heeft, omdat ze belasting betaalt waar de bibliotheek van gefinancierd wordt.

16	48:58 – 51:41	Er is een feestje bij Dorothy, haar zoon(s) zijn jarig. Jim is “toevallig” ook uitgenodigd. Jim vraagt Katherine ten dans. Jim wil zijn excuses aanbieden voor zijn gedrag van de vorige keer. Hij laat Katherine weten dat hij haar leuk vindt. Er is een nieuwsuitzending. Rusland heeft als eerste een man de ruimte in gestuurd.
17	51:42 – 54:27	Op NASA zitten ze naar een nieuwsuitzending te kijken van de Russische astronaut die de ruimte in geschoten is. Al vertelt zijn werknemers dat ze overuren moeten gaan werken en dat ze die niet betaald krijgen. Iedereen moet zijn vrouw bellen om dit door te geven. Katherine krijgt een telefoon aangereikt van haar collega tegenover haar.
18	54:28 – 57:34	Er zijn proeven met onbemande raketten te zien die ontploffen. We zien de routine van de dag waar iedereen mee bezig is. Er worden testen gedaan met de astronaut. Mary is samen met Mr. Zielinski aan het werk aan de capsule. Katherine, Al en de rest zijn berekeningen aan het uitvoeren. Paul gooit papieren op haar bureau die ze voor het eind van de dag nagekeken moet hebben, Katherine moet naar de wc. De IBM wordt geïnstalleerd, maar de installateurs krijgen hem niet aan de praat. Mary levert een aanvraag in bij de rechtbank. Al gaat bij de IBM kijken die het nog steeds niet doet. We zien Katherine terug rennen van haar toiletbezoek naar de STG. De astronauten geven een persconferentie. Dorothy gaat langs bij de IBM. Katherine voert berekeningen uit. Dorothy gaat de andere zwarte rekenkundigen lesgeven in het programmeren van de IBM. Mary laat weten aan Mr. Zielinski dat ze een datum heeft om naar de rechter te gaan. Dorothy gaat de IBM zelf installeren.
19	57:35 – 1:01:54	Het is een regenachtige dag. Al loopt door de rekenkamer en merkt op dat Katherine er niet is. Katherine rent buiten door de regen met haar berekeningen. Wanneer ze weer binnenkomt vraagt Al haar vanaf zijn kantoor waar ze geweest is. Katherine houdt een monoloog over dat ze elke dag naar de wc moet lopen die 800 meter verderop zit en dat ze geen fiets mag gebruiken. Ze drinkt koffie uit een andere pot en ze wordt minder betaald waardoor ze geen parelketting kan kopen. Wanneer Katherine weer vertrekt is het stil. Al loopt naar de koffiepote en verwijdert het label <i>colord</i> van de koffiepote van Katherine. Vervolgens zien we Al met een breekijzer het bord met de tekst <i>Colored Ladies Room</i> in de WCG van de muur slaan. Iedereen mag naar het toilet waar hij wil.
20	1:01:55 – 1:02:50	Jim gaat langs bij Katherine. Ze is ziek en hij komt soep brengen.
21	1:02:51 – 1:05:51	5 mei 1961: Lancering van Alan Shepard De drie gezinnen van Dorothy, Mary en Katherine gaan samen naar de lancering kijken. Al geeft het teken dat ze hem gaan afvuren. Afwisselende beelden van de gezinnen, de controlekamer en de lancering van buiten. De lancering is succesvol verlopen. We zien een speech van J.F. Kennedy over

		de geslaagde actie. Na de lancering van Shepard is Gus Grissom de volgende en daarna John Glenn in de Atlas waar ze in de STG berekeningen voor aan het maken zijn. Al wijst ze daarop en stuurt ze vervolgens naar huis.
22	1:05:52 – 1:07:08	Katherine is op een date met Jim. We zien hun eerste kus.
23	1:07:09 – 1:10:24	De man van Mary kijkt naar het nieuws. Er is een item dat er vier witte mannen gearresteerd zijn voor een brandbom in een <i>Freedom Rider bus</i> te gooien. We zien Martin Luther King een toespraak houden. Mary wordt naar voren geroepen in de rechtbank voor haar verzoek om een cursus te volgen aan een hogeschool voor witte mensen. Ze vertelt de rechter hoe belangrijk het kan zijn ergens de eerste in te zijn. Ze kan het niet zonder de rechter. Hij stemt toe om haar alleen de avondcursussen te laten volgen.
24	1:10:25 – 1:11:58	Katherine schrijft een rapport voor de lancering en landing van Gus Grimssom. Ze schrijft haar eigen naar naast de van Paul Stafford. Ze vraagt of ze de berekeningen van John Glenn (voor de Atlas) mag doen. Paul is het daar niet mee eens, omdat je daar wiskunde voor moet uitvinden. Ze vraagt het aan Al. Al vraagt aan Paul hoe ze de berekeningen van Grimssom heeft gedaan en die blijken goed te zijn. Al geeft Katherine zijn toestemming om voor Glenn te gaan berekenen en Paul moet haar berekeningen nakijken.
25	1:11:59 – 1:16:42	21 juli 1961. Gus Grissom landt in een capsule in de oceaan en wordt opgehaald. De capsule zinkt. Al beloofd aan de raad dat ze John Glenn veilig thuis zullen brengen. Paul legt de andere werknemers uit wat er van ze verwacht wordt. De gegevens veranderen heel snel waardoor berekeningen snel onbruikbaar worden. Katherine vraagt daarom om de vergaderingen bij te wonen, zodat ze meteen op de hoogte is van de veranderingen. Paul weigert dit. Dorothy krijgt de IBM aan de praat, hij werkt.
26	1:16:43 - 1:22:47	Katherine geeft Paul de berekeningen voor een vergadering, deze blijken alweer oud te zijn. Ze vraagt nog eens of ze mee naar de vergadering mag. Daar zijn geen protocollen voor dus ze mag niet mee van Paul. Bij de volgende vergadering is er hetzelfde probleem. Al komt vragen wat er aan de hand is. Katherine vraagt aan Al of ze mee naar de vergadering mag. Paul benadrukt nog eens dat ze niet geautoriseerd is en er geen protocollen zijn voor vrouwen bij een vergadering. Al vraagt wie er hier de baas is. Katherine zegt dat hij dat is. Al neemt haar mee naar de vergadering. Er wordt gevraagd of er een berekening kan worden gemaakt met de gegevens die ze daar bespreken. Al geeft Katherine de gelegenheid de berekening ter plekke uit te voeren. Dit lukt haar. Al moet toegeven dat er voor een ander deel van de berekening nog wiskunde uitgevonden moet

		worden. Al en Katherine vertrekken weer.
27	1:22:48 – 1:25:12	Al komt kijken bij de IBM. De programmeur geeft aan dat ze nog veel te onderzoeken hebben en dat hij meer mensen nodig heeft. Al vindt dit prima. Mrs. Mitchell geeft Dorothy een taak, ze mag mee de IBM programmeren. Dorothy weigert deze taak als de andere zwarte rekenkundige haar niet mogen helpen. Ze geeft aan dat ze de vrouwen al opgeleid heeft en dat ze er klaar voor zijn. Dorothy krijgt het voor elkaar dat alle vrouwen de IBM mogen gaan programmeren. Ze verlaten de WCG en gaan naar de ruimte van de IBM.
28	1:25:13 - 1:26:00	Al praat met Paul over dat ze samen de top kunnen bereiken of helemaal niet.
29	1:26:01 - 1:27:56	Mary gaat voor het eerst naar haar les. Haar man steunt haar deze keer. Ze komt te laat in haar les en neemt plaats vooraan in de klas.
30	1:27:57 – 1:29:48	Katherine legt het probleem uit van wat ze nog niet kunnen berekenen. Er moet nieuwe wiskunde voor gemaakt worden. Al geeft aan dat dit misschien verkeerd gedacht is, misschien hebben ze oude wiskunde nodig. Katherine berekent het met een oude wiskundige formule. Dit blijkt te kloppen. Ze typt het rapport uit met alleen Paul zijn naam erop.
31	1:29:49 – 1:31:14	Mrs. Mitchell en Dorothy komen elkaar tegen op het toilet. Ze voeren een praatje over de IBM. Mrs. Mitchell vraagt Dorothy of ze het goed vindt als ze een paar meiden van de Oost groep naar haar toe stuurt om het programmeren te leren. Dorothy geeft aan dat alleen een supervisor dat goed mag keuren (wat ze dus nog steeds niet is). Mrs. Mitchell geeft aan dat ze niks tegen Dorothy en de andere zwarte vrouwen heeft. Dorothy zegt dat ze geloofd dat Mrs. Mitchell dit zelf gelooft.
32	1:31:15 – 1:33:38	Katherine komt thuis en de tafel is heel mooi gedekt. Haar moeder en dochters komen aan tafel zitten, Jim is er ook. Niemand wil iets zeggen en op het moment dat Katherine op wil staan ziet ze een doosje op tafel. Jim vraagt haar ten huwelijk en ze zegt ja.
33	1:33:39 – 1:36:32	Katherine wordt bij Al geroepen. Hij vertelt haar dat de IBM alle berekeningen veel sneller uitvoert en dat ze op hun afdeling geen rekenkundigen meer nodig hebben. Ze mag terug naar de WCG tot ze een nieuwe taak voor haar hebben gevonden. Wanneer Katherine haar spullen gaat pakken krijgt ze een cadeau van de afdeling, een parelketting. Dit was Al zijn idee. Ze krijgt een compliment dat ze goed werk verricht heeft.
34	1:36:33 – 1:37:00	Katherine gaat trouwen.
35	1:37:01 – 1:46:10	20 februari 1962, John Glenns lancering. De zwarte vrouwen zitten in de WCG te kijken naar de uitzending van de lancering. Paul en Al bevinden zich in de controlekamer. Al bekijkt de coördinaten van vandaag en die blijken niet overeen te komen met de coördinaten van een dag ervoor. De IBM heeft de coördinaten

		<p>uitgerekend en ook die van de dag ervoor. De machine moet een fout gemaakt hebben. Al belt met Glenn om te zeggen dat ze het nog eens na gaan rekenen. Glenn vraagt om Katherine, als zij zegt dat de berekeningen kloppen gaat hij pas. Al stuurt iemand om de gegevens naar Katherine te brengen. Katherine rekt het na en gaat ze naar de controlekamer brengen. Katherine geeft de berekeningen af en de deur valt voor haar neus dicht. De gegevens worden doorgelicht. Wanneer Katherine wegloopt komt Al vanuit de controlekamer met een toegangspas voor Katherine, zodat ze de controlekamer in mag. John Glenn bedankt Katherine. Glenn wordt gelanceerd in de <i>Friendship 7</i> en alles gaat goed.</p> <p>Wanneer Dorothy de WCG wil verlaten komt Mrs. Mitchell binnen. Er is een nieuwe taak voor Dorothy: Supervisor in het IBM computerlab. Ze hebben daar een permanent team nodig waar ze supervisor van wordt.</p>
36	1:46:11 – 1:52:26	<p>Terwijl Glenn door de ruimte vliegt gaat er een waarschuwingslicht aan. Het hitteschild is losgeraakt. Paul zegt dat Glenn nu terug moet komen anders verbrand hij. Mary haalt haar kinderen van school wanneer ze iets hoort over de problemen van het hitteschild. Ze kijkt naar het nieuws op een tv in een etalage. Er wordt een oplossing bedacht in de controlekamer. Glenn lijkt een vuurbal te worden zo heet is het. Wanneer hij dit wil melden valt de communicatie weg. Iedereen wacht vol spanning. Na zenuwslopende seconden is er weer contact. Hij heeft het overleefd en de capsule is nog heel. Ze kunnen de landing inzetten. Hij klapt zijn parachutes uit op de coördinaten die Katherine berekend had en komt precies op de goede plek in de oceaan terecht. De reis is volbracht. Al bedankt Katherine voor haar werk.</p>
37	1:52:27 – 1:54:18	<p>Epiloog</p> <p>John Glenn voltooide drie banen rond de aarde en wordt onthaald in een parade. De missie keerde het tij van de ruimtewedloop en in 1969 bereikte NASA de maan.</p> <p>(Oude beelden van John Glenn)</p> <p>Mary Jackson werd de eerste vrouwelijke Afro-Amerikaanse luchtvaartvaartingenieur. In 1979 werd ze manager van het vrouwenprogramma en zette zich in voor vrouwen van elke huidskleur.</p> <p>(We zien dat Mary haar diploma haalt en dat Dorothy en Katherine er zijn om haar te feliciteren.)</p> <p>Dorothy werd NASA's eerste zwarte supervisor. Als Fortran-specialist werd ze gezien als een van NASA's meest briljante mensen.</p> <p>(Je ziet dat Mrs. Mitchell witte dames naar Dorothy brengt om ze van haar te laten leren.)</p> <p>Katherine Johnson deed de berekeningen voor de Apollo 11-missie naar de maan en de shuttle. In 2016 opende NASA de Katherine G. Johnson computational building ter ere van haar baanbrekende werk in de ruimtevaart. Op haar 97^e werd Katherine onderscheiden en vierde ze haar 56^e huwelijksjaar met Jim Johnson.</p>

		(Je ziet dat ze haar rapport inlevert bij Paul met haar eigen naam er ook op, terwijl Paul een kop koffie naar Katherine brengt. Paul neemt het rapport aan en brengt het naar Al die boven op kantoor zit.)
38	1:54:19 – 2:01:32	Aftiteling

69

⁶⁹ *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016.

Bijlage 2: Analyseprotocol sequentie 5

Tijd	Mise-en-scène			Cinematografie
	Setting	Licht	Kostuum	Frame, Angle en Beweging
12:21 – 12:26	Je ziet Mary buiten (rennend). Dit geeft aan dat ze een hele afstand aflegt.	Zonlicht	Mary draagt een jurk in de kleuren: donkergroen, donkerblauw en donkerpaars.	
12:26 – 12:32	Mary komt aan in de testhal.	Mary loopt in een hele donkere hal richting het licht. (Van voren zie je haar niet.)	Haar kleding zie je niet.	Tracking shot. Wissel tussen voor en achter Mary.
12:32 – 12:34	Alleen de verlichtte testhal in beeld.	Buitenlicht door ramen.		Hand-held. POV vanuit Mary.
12:34 – 13:12	Mary loopt de testhal in. Mannen bevinden zich boven haar in de controlekamer.	Mary bevindt zich in het licht.	Mannen dragen witte bloezen. Mary draagt de donkere jurk en ze draagt fel roze lippenstift.	Afwisseling Mary en POV van Mary.
13:12 – 13:45	Mary komt in de controlekamer van de testhal. Als enige zwarte (vrouw).	TL-verlichting.	De mannen dragen lichte kleding en Mary draagt donkere kleding.	
13:45 – 14:25	Mary en Mr. Zalinski lopen door de testhal.	Daglicht door de ramen.	Mr. Zalinski en een andere mannelijke medewerker in de hal dragen een witte bloes. Mary haar donkere jurk.	
14:25 – 15:09	Mr. Zalinski gaat tegenover Mary staat, voor de donkere hal waar Mary door	Daglicht door de ramen, en de donkere hal als achtergrond van	Mr. Zalinski en een andere mannelijke medewerker in de hal dragen een	

	naar binnen is gekomen.	Mr. Zalinski en een donkere achterwand achter Mary.	witte bloes. Mary haar donkere jurk.	
--	-------------------------	--	--------------------------------------	--

70

⁷⁰ *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016.

Bijlage 3: Analyseprotocol sequentie 6

Tijd	Mise-en-scène			Cinematografie
	Setting	Licht	Kostuum	Frame, Angle en Beweging
15:10 - 15:56	Katherine loopt met Mrs. Mitchell door grijze gangen van NASA richting de STG, er zijn geen ramen.	TL-verlichting.	Mrs. Mitchell draagt een zwarte jurk en parel oorbellen en onopvallende natuurlijke make-up. Katherine draagt een jurk in donkere kleuren (blauw, rood en groen). Katherine draagt felrode lippenstift.	Tracking shot.
15:56 – 16:02	Katherine stapt STG in.	Licht komt door een grote ronde opening bovenin de ruimte. Er zijn ook lampen. De gehele ruimte is verlicht.		
16:02 – 16:08	Katherine neemt de ruimte in haar op. Het is een grote ronde ruimte. Er is veel licht van boven. Er zijn lichte bureaus. Er is een groot kantoor, een meter hoger dan de rest van de STG.	Katherine staat als een zwarte schim voor de “witte ruimte”.	De mannen dragen allemaal witte bloezen en zwarte/grijze broeken en stropdassen.	Long shot van achter Katherine Tilt (Katherine komt steeds meer in beeld.)
16:08 – 16:58	Katherine loopt door de STG, richting de secretaresse en vervolgens naar haar eigen bureau. Alle mannen kijken	TL- licht van boven en uit het kantoor en licht van de lampen op de bureaus.	De mannen dragen allemaal witte bloezen en zwarte/grijze broeken en stropdassen.	

	haar na.			
16:58 – 17:12	Harrison zit met Mr. Zalinski in het kantoor. Harrison loopt naar de deur die uitkijkt over de STG ruimte en hij praat tegen Paul. Paul en Katherine staan beide beneden en kijken omhoog.	Katherine is weer vanaf achter de zwarte gedaante in een lichte ruimte.	Harrison draagt als enige een volledig (grijs) pak. Katherine draagt haar donkere jurk en de andere mannelijke medewerkers dragen witte bloezen.	
17:12 – 17:28	Harrison loopt naar beneden en praat met Paul, terwijl Katherine nog steeds op de voorgrond in beeld staat.	Licht komt van de voorkant van Katherine, waardoor ze donkerder overkomt.	Katherine is heel donker door haar jurk en zwarte haar.	Medium long shot. Katherine van achter op de voorgrond.
17:28 – 18:27	Katherine wordt voorgesteld aan Harrison. Ze staat met een kartonnen doos voor een donker krijtbord.	Licht lijkt vooral van de bureaulampen te komen die de mannen belichten.	De donkere kleding van Katherine wordt tegen een donkere achtergrond geplaatst.	Medium long shot. Laag frame, niet op ooghoogte. Straight-on angle.
18:27 – 19:27	Harrison loopt naar het midden van de STG en vraagt om aandacht. Harrison houdt een speech en loopt door de ruimte, werknemers zitten of staan stil en luisteren. De werknemers komen om en om in beeld.	Het middelpunt is het meest belicht, hoe verder naar buiten wordt het donkerder. In de shots van de werknemers wordt iedereen belicht.		Medium shot van meerdere mensen.

19:27 – 19:48	Katherine laad haar spullen uit terwijl Paul in zijn berekeningen aan het strepen is.	De medewerkers worden verlicht door de bureaulampen.		
19:48 – 20:22	Paul gooit zijn berekeningen bij Katherine op het bureau en Katherine bekijkt deze.	Bureaulampen en lampen aan het plafond.		Medium shot. Laag frame. Katherine vanaf heup Paul gefilmd. Kleine low angle. Vanuit ooghoogte Katherine.
20:22 – 20:30	Katherine gaat naar de secretaresse om iets te vragen.	Lampen op bureaus en aan plafonds en licht door de ronde opening in de ruimte.	De secretaresse draagt een grijze/bruine jurk. Ze draagt een simpele ketting en een gouden broche.	Medium shot. Low angle. Omhoog naar Katherine.
20:30 – 20:33	De secretaresse geeft antwoord.			Medium shot. Laag frame. Vanuit heuphoogte Katherine.
20:33 – 20:46	Katherine loopt door de STG naar de uitgang. Katherine loopt door het midden van de zaal dus er zijn meerdere mannen op de voorgrond, maar de focus ligt op Katherine.	De gehele ruimte is verlicht door lampen en de open ruimte in het plafond.		Laag frame. Op ooghoogte van de zittende mannen. Tracking shot.
20:47 –	Katherine rent door de grijze gangen	TL-verlichting.		Laag frame. Hoogte van knieën.

21:04	van NASA.			Pan.
21:04 – 21:31	Katherine rent buiten.	Zonlicht.	Er lopen meer mensen buiten. Vooral mannen in pakken of in lichtbruine uniformen. Eén vrouw in een donkere jurk.	
21:31 – 21:39	Katherine rent de West Computing Group (WCG) weer in. Ze neemt de trap naar beneden. Er zijn betonnen muren.	Hangende TL-buizen. Het is hier donkerder dan in het hoofdgebouw van NASA.	Er lopen meerdere zwarte vrouwen in verschillende kleuren (roze, beige, groene) jurken.	
21:39 – 21:52	Katherine gaat naar de wc. Dit zijn verouderde wc-hokjes met houten deuren en een rode tegelvloer.	TL-buizen aan het plafond.		Laag frame. Voethoogte.
21:52 – 22:06	STG waar Katherine ontbreekt aan haar bureau.	Veel licht.		Tilt. Van bureau naar Harrison.
22:07 – 22:12	Katherine rent vanuit de wc in de WCG terug de trap op richting buiten.	Weinig licht.		Laag frame. Voethoogte Tilt. Volg van voeten naar trap op. Long shot.
22:12 – 22:25	Katherine rent buiten terug naar het hoofdgebouw van NASA.	Zonlicht.		
22:25 – 22:28	Katherine rent door de grijze gangen van NASA.	TL-verlichting.		
22:28 –	Katherine rent de STG weer in en gaat	Veel licht.		Laag frame. Ooghoogte Katherine.

22:58	aan haar bureau zitten.			
22:58 – 23:42	Katherine haalt koffie terwijl iedereen haar aanstaart. De koffie staat aan de buitenrand van de STG.	Katherine staat niet in een lichtbron, terwijl de mannen verlicht worden.		Tilt. Van koffie naar gezicht Katherine.
23:42 – 23:51	Katherine is alleen met Harrison aanwezig in de STG. Ze zit als enige aan haar bureau en Harrison bevindt zich in zijn kantoor.	De STG is donker er zijn twee bureaulampen aan, waaronder die van Katherine waardoor haar gezicht verlicht is. Het kantoor van Harrison is compleet verlicht door meerdere lampen.		Tilt. Van Harrison naar Katherine.
23:51 – 25:28	Katherine bevindt zich op het kantoor van Harrison (wat vooral bestaat uit hout).	Sfeervol licht. Schermer (avond).	Harrison draagt zijn jasje niet meer. Hij draagt een witte bloes en Katherine haar donkere jurk.	Straight-on angle. Ooghoogte.
25:28 – 25:34	Katherine verlaat het kantoor van Harrison en loopt de trap af naar de STG ruimte.	Katherine loopt de donkere ruimte in, waar ze en zwart figuur wordt.		
25:34 – 25:47	Katherine staat in de grijze gangen van NASA.	TI-verlichting.		

71

⁷¹ *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016.

Bijlage 4: Analyseprotocol sequentie 18

Tijd	Mise-en-scène			Cinematografie
	Setting	Licht	Kostuum	Frame, Angle en Beweging
54:28 – 54:42	Archiefmateriaal			
54:42 – 54:55	Harrison is aanwezig bij de g-kracht testen van John Glenn.	Hard licht.	De werknemers dragen witte bloezen. De astronauten dragen blauwe overals.	
54:55 - 55:01	Mary en Mr. Zalinski zijn aan het werk aan de capsule in de turbine.	Donkere ruimte. Er staan lampen op de grond die warm licht geven.	Mr. Zalinski draagt een witte bloes. Mary draagt een donker gekleurde jurk.	
55:01 – 55:10	In de STG zijn mensen aan het werk. Paul gooit documenten bij Katherine op haar bureau.	Fel hard licht.	De mannen dragen witte bloezen. Katherine draagt een fel turquoise jurk.	
55:10 – 55:13	Katherine is naar het toilet. We zien een oude rode vloer in het toilethokje.	Warm licht.		Laag frame. Voethoogte.
55:13 – 55:33	In de IBM ruimte proberen twee mannen de IBM te programmeren.	Hard fel licht.	De mannen dragen witte bloezen.	
55:33 – 55:41	Er is een persconferentie van de astronoute in een grote hal. De astronauten zitten aan een tafel op een verhoging. De pers zit op stoelen	Verlichtte hal.	De astronauten dragen (donkere) pakken. De mensen op de stoelen dragen een uniform of een pak. Sommige werknemers dragen een pak	Low en High Angle.

	voor de verhoging. De werknemers staan achter de pers.		en anders een witte bloes.	
55:41 – 55:54	Mary gaat naar de rechterbank. Mary bevindt zich in de kleurlingen sectie.	De sectie is vrij donker.	Mary draagt een donkerpaars gekleurde jurk. De witte vrouw achter de balie draagt een felgroene jurk.	
55:54 – 56:06	Harrison is alleen in de IBM ruimte. Hij zet het licht uit en gaat weer weg.	Hard fel licht. Daarna donker.	Harrison draagt een witte bloes.	
56:06 – 56:13	Katherine rent buiten, terug naar de STG.	Zonlicht. Het is zonnig weer.	Katherine draagt een donkere jurk. Er lopen ook mannen in pakken en witte bloezen buiten.	
56:13 – 56:19	Persconferentie	Verlichtte hal.	Zelfde als 7	
56:19 – 56:32	Dorothy gaat de IBM programmeren na werktijd.	Ze zet het harde licht weer aan.	Dorothy draagt een donker bruine jurk.	
56:32 – 56:38	We zien twee verschillende dagen in de STG groep waar door Katherine en Harrison gerekend wordt op het bord.	Goed belicht.	Harrison draagt een witte bloes. Katherine draagt een groene jurk met een geel vest en de volgende dag een bruine jurk.	
56:38 – 56:59	Dorothy leert de andere rekenkundige van de WCG hoe de IBM werkt. Ze bevinden zich in een kleine ruimte met veel hout en steen.	Er is alleen licht van TL-buizen die aan het plafond hangen, andere plekken zijn donkerder.	Dorothy draagt een bruine jurk. De andere vrouwen dragen veel verschillende opvallende/felle kleuren kleding.	

56:59 – 57:12	Mary loopt in de tunnel naar de capsule waar de mannen aan het werk zijn.	Donkere ruimte. Er staan lampen op de grond die warm licht geven.	Mary draagt een oranje bloes en een roze haarband. De mannen dragen witte bloezen.	
57:12 – 57:33	Dorothy is weer alleen de IBM aan het programmeren.	Fel hard licht.	Dorothy draagt een licht roze bloes.	

⁷² *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016.

Bijlage 5: Analyseprotocol sequentie 27

Tijd	Mise-en-scène			Cinematografie
	Setting	Licht	Kostuum	Frame, Angle en Beweging
1:22:48 – 1:23:16	Harrison gaat bij de IBM kijken. Deze staat in een grote witte vierkante ruimte. Hier bevinden zich nog zes mannen.	Veel fel en hard licht.	Iedereen draagt een witte bloes.	
1:23:16 – 1:24:00	Dorothy en Mrs. Mitchell spreken in de gang van de WCG over de baan van supervisor. Ze staan tussen donkere stenen muren.	TL-buizen aan het plafond.	Mrs. Mitchell draagt een blauwe jurk. Dorothy draagt een groene jurk.	
1:24:00 – 1:24:13	Dorothy vertelt de andere rekenkundigen dat ze een andere baan hebben. Er bevinden zich veel vrouwen in een kleine ruimte met voor iedereen een bruin bureau.	TL-buizen aan het plafond.	De zwarte vrouwen dragen kleurrijke kleding.	
1:24:13 – 1:24:30	De zwarte vrouwen lopen door de grijze betonnen gangen van de WCG.	TL-buizen aan het plafond.	De vrouwen dragen allemaal andere kleuren kleding.	Frame op ooghoogte en laag frame op voethoogte. High angle. Medium close-up. Hoofden van boven

				Tracking shot.
1:24:30 – 1:24:53	De zwarte vrouwen lopen buiten.	De zwarte vrouwen stappen het zonlicht in.		Close-up's van gezichten wanneer ze naar buiten lopen.
1:24:53 – 1:24:56	De zwarte vrouwen komen het hoofdgebouw van NASA binnen.	Van buiten gefilmd. Buiten is er veel zonlicht en er stappen zwarte schimmen het gebouw binnen.		
1:24:56 – 1:25:12	De zwarte vrouwen lopen naar de IBM ruimte. In de hal is het NASA logo op de grond te zien. Vervolgens stappen de vrouwen de grote, lichtte, nieuwe, witte ruimte binnen.	In de hal is niet zoveel licht aanwezig. Het heeft een donker plafond. De IBM ruimte is heel licht.		

73

⁷³ *Hidden Figures*. DVD. Geregisseerd door Theodore Melfi. FOX 2000 Pictures, 2016.

